

Prețul unui număr 30 cruceri — 75 de bani.

Jurnal beletristic - literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 17.

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Tomul I.

## O intrigă cu bun sfârșit.

Novelă de VIRGILIU ONIȚIU.

I.

### Laurențiu Dr. Pârlea și amicul său.

Era un om ciudat profesorul Pârlea.

În orașul Lădeni, ba nici prin împrejurime, nu se afla altul asemenea lui.

Afară de acelea, ce avea dîlnic de tortorosit prin scôlă, nu prea vorbea mult. Era tăcut, retras și nimeni nu se interesa de el, de cât numai amicul său Ioan Drăgan avocat (cu care ne vom cunoște îndată mai de aproape) și elevii săi, cari tremurau când îi aușiau pașii lui ponderoși, ca și de apropierea unei furtuni grele. Căci furtună era el intru adevăr, care semănă grindină de secunde pe foile notiței celei blăstămate.

Profesorul Laurențiu Dr. Pârlea abșise cu totul de plăcerile lumestii, se ridicase la filosofia vieții — cum dicea el. — Femeile — mai cu sémă cele frumoase — erau în ochii lui cauza a tot ce e rău, de aceea jurase ură neimpăcată acestui secs periculos, căci aușii numai minune, profesorul Dr. Pârlea s'a hotărît că nu se însoră. Și la ce se hotăra el o dată, apoi aceea era hotărît. Să dice, că o dată și-ar fi propus a posti 30 de zile fără pâne, fără apă și și-a ținut făgăduința cu voiniciă până 'n sfârșit. Cu tôte că gurile rele — de cari slavă Domnului se află pretutindeni — dic, că în timpul nopții se sătura pe furiș, noi se credem că Domnul Laurențiu Dr. Pârlea era gróznic în hotăririle sale și așa nu mai putem avea multă speranță, ca să se va însura vre-o dată. — Dar mai scii!?!..

Scurt đis: omul nostru era unic în felul său.

Dar éta chiar ocașiune binevenită să ne cunoștem mai de aproape cu eroul nostru. — Vedet-il acolo cu tînărul acela între arborii promenadei, — acela e el. Da. — Ochilarii lui mari, nasul său filosofic și barba lungă crescută în cioc, pèrul lung și flusturat, cravata de un cot și trupul său, cât o prăjină îi dă un aspect, ce face să zimbești, căci đeu ni se infătoșeză, par' că ar avea dracii cu el.

Tînărul acela, de care am amintit e Ioan Drăgan fost elev de al său, — ér' acum avocat în Lădeni. Cu acesta se avea bine profesorul ciudat; — lui își descoperea secretele sale și era întimpinat din parte-i cu o iubire fiéscă. —

Ioan Drăgan, r'emas încă din copilărie orfan de tată și de mamă, ajunsese în casa unui cunoscut al părinților săi, în casa lui Vasile Danciu, unde-l întimpină o iubire și îngrijire părintéscă.

Bătrènul Danciu îl crescuse cu spesele proprii la universitatea din Pesta și acum tînărul ajunsese avocat în Lădeni.

Părintele său sufletesc avea o fată: anume Stasica, care era mai de o vèrstă cu Niță Drăgan și tótă speranța lui și a ei se concentra în tînărul crescut de bătrènul Danciu, pe care-l voise să-l facă crede a bunurilor și a mânei fiicei sale.

Tînărul era recunoscător pentru binefacerile primite, de aceea promise, că îndată ce i-l va ajuta Domnul să ajungă om cu pozițiune, neatèrnat de nime, va face legătură vecinică cu Stasica.

Dar cine a mai auzit căsătorie din recunoștință?! Căsătoriile se fac din amor în tot cazul; — fiă apoi amorul acela din amor propriu zis, fiă amor de bani și avere său de altceva, aceea nu împoartă, — totuși rămâne adevăr, că căsătoriile se fac din amor.

Căsătoria lui Drăgan era să se facă din recunoștință, căci el nu iubea pe Stasica și nici nu poțtea la averea ei; de aceea dicem noi nu, și nu se pôte realiza. —

Niță al nostru devenia tot mai măhnit și mai măhnit, cu cât mai tare se apropia de vremea, când trebuie să satisfacă datorinței sale.

Ei bine, dar inima după cum știți, nu cunoște lucruri d'aste, impunătoare și obligătoare. Ea pornește numai după instinctul propriu. Și instinctul acela în cazul de față i-i șoptea cu totul alt-ceva.

Nu-i vorba, Stasica nu era urâtă, cu tôte că de vre-o 8 ani tot fată mare i diceau; — dar lui Drăgan nici-decum nu-i vină bine, când se cugeta la viitorea sa, — nu, — căci în inima lui se incuibase un alt idol, pe care nu-l putea scôte nici de cum de dragul Stasicei. Etă dar omul nostru în cea mai mare perplexitate. Ce să facă acumia? să asculte de cuvintele rațiunii, său de șoptele inimii? o întrebare, care-l jicneă cât e ziua fără să găsească răspunsul cuviincios.

Chiar D-rul Pârlea observase o mare schimbare în purtarea lui, — fără să-i știe cauza. Și se simțea foarte greu atins, când vedu că tinerul și sincerul său amic nu voiește să-i spună, că ce-l apasă la inimă.

Dar cum să-i fi putut spune lucruri de amor acelei leșpedi de marmure, a cărui inimă n'a atins-o amorul, — pôte ar fi ris de copilăria lui.

Nu, nu Niță Drăgan nu spuse nimenui nimic despre cele ce se petreceau în dînsul. El le păstra în adêncul inimei sale.

## II.

### Prima schintec.

Durerea, ce råde în ascuns, e cea mai periculósă.

Sърmanul Drăgan suferea și tăcea, și acesta îl rodea în adênc. Altul pôte nu și-ar fi făcut mulți grăuruși în cap, ci s'ar fi hotărit îndată în defavorul celor ce-l crescură și ar fi ascultat șoptelor inimei și a patimilor sale. Dar el nu. Tinerul nostru era un om simțitor și de aceea îl rodea durerea așa amar.

Bietul Niță se făcu melancolic și purtarea sa aduse pân' la desperare pe bêtânul Danciu cât și pe profesor.

Ioan Drăgan căzu la pat. Ferbințeli cumpilate i sdruncinau corpul slăbit și dêu nu mai era multă speranță, ca să rămăe în victă. El dăcea la bătânul Danciu, care ședea cu ficia sa necurnat la căpătâiul pacientului. Ea însăși i alina durerile cu mânilor ei proprie după prescrișele medicului.

Și profesorul vină de două ori pe zi de-l căuta pe amicul său. Cu astfel de ocașuni vedea pe coconița

Stasica cu ce ardóre și abnegațiune veghia la patul bolnavului. Acesta făcu asupra-i prima-dată o impresiune mai puternică. Simțiri mai fragede începură să se incube în sinul său rece și să-i desghețe sloiul cel geros ce-i impetrisă inima față cu tot ce e frumos și bun. Și prăjina cea neclintită începu prima dată pôte în victă sa a complimenta înaintea unei dame, — ce e adevărat căuta afară cu complimentele lui — între noi să fiă zis — ca cănele cu óla în cap, — destul că profesorul făcea și complimente.

Savantul Pârlea se cam schimbăse. Vine pe zi ce merge mai bucuros la visită; — ceva — nu știa nici dênsul ce — îl atrăgea, ca un clește ce s'ar fi acățat de fracul său cel lung. —

Stasica se făcu tot mai afabilă față de dênsul, ér el se simți tot mai fericit lângă dênșă.

Scurt: era lucru dracului în casa nănașului.

\* \* \*

Mulțamită îngrijiri părintești, — incetul cu incetul i se făcu și tinerului mai bine, în cât putea să și reincépă érași preumblările sale cu pârilitul de Pârlea.

Pôte că și domnișóra Stasica a observat ceva din fantasările lui Niță în timpul morbului său, că el nu o iubeste, că amintește adese un nume Elisa etc. — căci se arată pe zi ce mergea mai rece față de tinerul și nu-și putea ascunde interesul, ce se incuibase în sinul ei față de profesorul Dr. Pârlea. — Dar Niță Drăgan nu observase încă nimic.

El era acum liniștit; da liniștit dic, nu vă mirați. Simțul cel bun, rațiunea invinsese asupra patimei; el luase tôte în cumpănă și ajunsese la rezultatul, că nu pôte să facă altmîntre, de cât să rumpe cu amorul său și să ia de soția pe cea fată, care îl scăpase prin abnegațiunea și iubirea sa pe dênsul de mórte.

Profesorul Dr. Pârlea cum zisem se schimbăse cu totul. Nu mai era așa flusturat ca mai nainte, nu mai semăna a „taiă fugă,” — se făcuse mai vioiu mai cu voia bună; și lucru de mirat, el vorbea adese și nu cu dispreț despre secul frumos în conversațiunile sale cu Ioan Drăgan. Acesta se bucură de schimbarea neașteptată, fără să scie de unde și cum s'a întâmplat, de D-rul Pârlea — acest neîmpecat inimic al seculului frumos, să se fi împecat așa pe neașteptate cu el. Lucrul i părea o enigmă, pe care nu o potea nici de cum descifra. —

## III.

### ● serată.

Să scia, că petreckerile, seratele etc. sunt acele interprete plăcute, care fac, innódă, incurcă și descurcă legăturile între cei chemați.

Aci își aruncă mréja matrónelor mai în vîrstă după cavalerul cutare, său cutare, care ar fi o partidă foarte bună pentru pușorul lor Tica, Linca său Anica etc., aci se aprinde prima schintec în sinul iubitor pentru

cutare, séu cutare tinér, pentru cutare séu cutare madmoasellă; aci apucă primul vârtej de amor inimele plâpânde, manifestându-se prin focul primului sărut, care te imbată și te redică pe scările fericirii până in al șaptelea ceriu.

Așa o petrecere incurcătoare și descurecătoare era să se facă într'una din sările lui Brumar la Dómna Tinca Clevete.

Și scii cine e Dómna Tinca Clevete?! — A! — Ea e corifeul inodărilor și descurecărilor de prin Lădeni. Fără ea nimic nu se pôte întâmpla. Ori cu gura, ori cu fapta, — destul că Dómna Tinca Clevete e tot de-a-una la indemână. Sfaturile ei sunt cele mai sănătoșe și vai de acela, care nerecunoscând acest adevér, — le-ar lăpêda, nu s'ar ținea de ele, căci acela nu 'ți are loc in oraș. Să se bage nefericitul de el in burtă de șerpe — limba de brici — cum i dic Lădenii. — a Dómnei Tinca il scóte și de acolo la iveală; și in fine n'are alta de făcut, de cât séu să se predea necondiționat, séu să péră de pe fața pământului.

După aceste, amabile cetitoare și onorați cetitori puteți vedea, că am avut tot dreptul, când am numit pe Dómna Tinca Clevete corifeul, pîrghia Lădenilor.

Dar tóte aceste vi le-am spus numai între patru ochi. Și vă rog să nu-i repetați cele ce am dis despre dînsa, că atunci pot să iau lumea in cap și totuși, pôte nu voiu incape de ea nicăiri pe întreaga față a pământului.

Și avea Dómna Tinca o fată mare la casă, pe nepóta ei Elisa, stéua Lădenilor, orfană, crescuse la Dómna Tinca și trebuia să sufere capriciile ei, căci de nu — se descărca viforul a tot cutropitor asupra ei.

Cavaleri nu prea umblau la casa Dómnei Tinca, căci li era témă de ea.

Unicul óspe binevenit era Ioan Drăgan, pe care-l ochise Dómna Tinca de ginere, — cu tóte că știa, că Stasica Danciului e destinată pentru el.

Dar ea observase că tinérul nu simțea amor față de Stasica și observase tot cu ochii ei de șerpe și aceea, că Elisa și Niță se iubesc și de aceea hotărise a face o încalcitură nouă, a cărei desnodare o luase dînsa asuprași.

Spre ajungerea scopurilor sale arangiasse o serată.

Toți tinerii, tóte damele mai de frunte din Lădeni erau invitați la petrecere, care se arăta a fi fórte animată.

Și ceva ce nu s'a mai pomenit și ce nu-și putură mulți esplica: între cei invitați era și profesorul Dr. Laurentiu Pârlea; el, care in viéta sa pôte nu a fost in petrecere cu dame; acum, când era de 40 de ani să se abată intru atât de la fâgăduința sa, — acesta era plus quam. — Părea între damicelele silfide, ca scaiul in grădina de flori.

Nimeni nu 'și putea esplica cauza, ce-l aduse aci pe pârlițul de Pârlea. Destul, că și el era de față și danța — de vre-o 20 de ani încóec prima dată;

— dar cum?! de asta nu mă mai întrebați, destul, că complimenta și dansa, ca un dansator de Paris.

Și scii cu cine dansa, cu cine conversa mai mult? — Cu domnișóra Stasica Danciu. Tot omul observase acesta, numai Drăgan nu vedea nimic.

Etă-l chiar, că se retrage cu Elisa de braț in tr'un colț al săli spațioșe. Părea confus și amărit. Elisa il privea îngrijată, dar totuș cu óreșcare bucuriă sufletescă, căci o luase de sigur că tinérul voiește să-i vorbescă de amor, ba pôte să-i céră mâna.

Ajunși in fundul sălei, unde nu-i mai băgă nimeni in sémă tinérul apucase cu foc mâna fetiței, ochii i schinteiau și dise cu voce tremurândă.

— Eliso! rămâi sănătoșă! ... după mine, ... nu mai aștepta. ... veți de-ți ... caută fericirea cu ... altul; eu sum legat sci bine — și nu pot să rump acea legătură fatală ... Te iubesc ... Dunmeđeu mi-e martor ... insé acum tóte s'au finit ... Asta am voit să-ți spun, că se sci de ce să te ții ... Amorul nostru a fost ... și nu mai e. —

Lacrimi ferbinți picau șiroi de pe fața tinérului pân' ce vorbea. Er Elisa stă p'aci să cadă in leșini. Dar se reculese.

— Dea Domnul să fi fericit — dise cu un suspin amar frumóșă copilă — năbușindu-o durerea, care o mistuia. Și ei se despărțiră cu inima frântă.

Insé Dómna Tinca — care cunóscea mai bine ómenii — ca Iacob — observase marea schimbare in purtarea lor și nu 'și putea nici de cum esplica, ce se întâmplase. —

Chiemă pe Elisa la sine și o întrebă, că ce e? Ea hesită și inceptu să plângă.

— Ce e pentru D-đeu. Țipă Dómna Tinca.

— Mă simt fórte réu mătușă — răspuse Elisa leșinând.

Ajutor! Apă! Aer! strigară cei de față inspăimântați; Elisa fu dusă și pusă la odihnă.

Prin acest incident tóată societatea se alarmase, nu mai avea nimeni voiă de petrecere și óspeții se retraseră cătră casele lor. —

Incidentul neașteptat i strică Dómnei Tinca planurile cu totul.

Abia apucase să se risipescă óspeții și grăbi in dată la Elisa; o întrebă cu de-aménuntul despre cele ce s'au întâmplat.

Ea i spuse tóte așa, cum s'au petrecut.

La asta nici decum nu era pregătită Dómna Tinca. De necăjită ce era n'a durmit tóată nóptea. —

Să puse pe un fotoliu și stete pe gânduri. De o dată sări in picioare.

„Cum — își dicea ea, — in dar să fi urzit eu planul meu cel subțire. In dar să-l fi ațitat pe Niță până ce, după cum m'am aseptat, a căđut bolnav! Dar pe Pârlea, pe acel pocit, in dar să-l fi indemnat típtil ca să mérgă la patul bolnavului, sigură fiind, că va cădea in capcan, după cum a și căđut. Tóte mi-a mers de minune, tóte le-am potrivit, le-am pre-

cumpănit bine; dar la asta nu mă așteptam. Cine ar fi crezut că Ioan Drăgan să fiă așa de motoflet, și să-și perdă cumpetul, tocmai în momentul priincios, când era la adică. Nu, nu se poate, să mă fi trudit eu de gēba, el trebuie să fiă al ei și ea a lui," exclamă acum rēsturnând scaunul; — să nu-mi mai dică Tinca, decă nu va fi așa.

## IV.

## Plănuiri.

Să lăsăm pe Dōmna Clevete puțin cu planurile ei. Să ne reîntōrcem la vechii nostri cunoscuți.

Incepem cu profesorul Dr. Pârlea.

Cum dīserăm mai sus: el a trecut prin o mare metamorfosă. Morbul lui Niță l'a vindecat pe dēnsul.

Abnegațiunea cea, cu care veghia Stasica la căpătăiul pacientului îl impresionase. Să cugetă mai adēnc. Puse cazul, că va cădea pōte și el în vre-un morb mai serios, cine-l va griji pe el?! El nu avea pe nimeni, la el nu vinea nici o ființă drăgălașă, pentru el nu se interesa nimeni: Și cu cât mai mult se gândi, cu atât mai tare se împăca cu ideia, că totuși nu stă trēba cu damele așa cum și-a inchipuit-o el.

El numai cu una se cunoscuse mai de aprōpe și însușirile sufletesci ale ei i căștigară cu totul simpatia. — Să otări deci să abandoneze singurătatea și să-și facă cunoscință cu secul frumos din Lădeni.

Intre astfel de împrejurări i veni chiar la socotēlă invitarea Dōmnei Clevete la serată, care îl trase în șachul planurilor ei — și bietul Pârlea fără să scie: juca chiar după cum cânta cucōna Clevete. — Ce era planul ei: am vedut și vom mai vedea. —

Cât despre tinerul Drăgan — cum scim — el făcuse pasul cel mai desperat: abđise de Elisa și se decise pentru Stasica, pe care n'o iubea, ci numai o venera și de care îl lega recunoscința. — Dar ce se vedī — la casa bătrēnului Danciu fu pe đi ce merge tot mai rece primit. — Māna secretă a Dōmnei Tinca lucrase și aci cu succesul dorit.

Niță cređu, — și nu fără temei, — că cauza acestei instreinări — care i era imposibil a nu o observa — este impregiurarea, că cu tōte că deschise de mult cancelaria advocațională — nu se incredințase cu Stasica.

Deci să pregăti pentru pasul acesta, pas decisiv pentru tōtă vieța sa... — Iși luă inima în dinți și îl făcu acel pas. Cu ce succes — vom vedea...

\* \* \*

Acum să ne reînturnăm la cocōna Clevete. Am vedut cu ce planuri se ocupa ea.

Planul ei intru adevēr era îndrāsneț și numai energia unei Clevete putea începe un așa joc periculos. Ea — nici mai mult, nici mai puțin — luase inimele și simțēmintele ómenilor în joc, ca să tōrcă ițele pentru mrēja ei, cu care se facă o bună vênătōre.

Am vedut în ce mod voia, să strice legătura

dintre Stasica Danciuului și între Niță Drăgan în favorul Elisei sale. Și ca să-și pōtă ajunge scopul, căutase o a patra persōnă, care să inlocuiescă pe tinerul avocat și să incredințeze pe fata Danciuului. Acēstă persōnă, după cum scim era Domnul Pârlea.

Tōte merșeră bine, — cu atât mai vērtoș, că Niță iubea din adēncul inimei sale pe Elisa și acum, acum își vedea planurile realizate, când de o dată declarațiunea lui Drăgan la serată i rupse tōte ițele, ce le tōrse cu atāta iscusime. —

Dar ea nu disperase. — El trebuie să fie al ei — đise și își vedu éraš de lucru. — Căci dōră o parte din planul-i i reușise strălucit, numai cât rezultatul final nu se arētase așa de grabă precum accepta dīnsa.

D-rul Pârlea, care era ochit de Dōmna Clevete de soț pentru Stasica — fără ca să scie, ba chiar în contra voiei sale, să purta minunat. El era deja amoresat de coconița Stasica, ér acēsta vedēndu-i nobleța inimei și sinceritatea lui și afară de cea atrasă de miile lui, ce le adunase cu mare sirguință — nu refusa nici de cum pe profesor. Numai pe Niță Drăgan să-l recăștīge — acesta era acum scopul cocōnei Tinca, să-l căștīge, fără ca să se observe, că ea umblă după dēnsul.

La Danciuștii oblia calea indemnând pe Stasica, să nu mai aștepte pe Niță, căci dōră vede, că nu are nici o intențiune binecuvēntată. Stasica credea cuvintelor ei — căci sfaturile cocōnei Tinca erau infalibile prin Lădeni; — pe Niță îl primea tot mai rece și mai rece, ér pe profesor îl distīgea cu deosebita ei considerare. —

\* \* \*

Câteva septēmāni după serata cea fatală profesorul Dr. Laurențiu Pârlea primi un bilet de la Dōmna Tinca Clevete, în care-l poftescē la prānđ pe đia următōre.

Profesorul să pregăti și merșe la timpul precis la cocōna Tinca.

După prānđ să vorbea despre una și alta; și după ce Elisa fu depārtată rēmășeră numai Dōmna și profesorul.

— Dar nu-ți place mai bine vieța acēstă mai veselă Domnule profesor, de cât singurătatea cea, în care ai viețuit până acuma — începu vorba Dōmna Tinca. —

— Apoi de, e bine ș'asa — đise profesorul cam neespert în conversația, — fără să înțelgă intențiunea mademei Clevete.

— Vedī iubite Domnule Pârlea numai de la Domniata depinde a-ți preface traiul din rēu în bine...

— Óre aș putea?! — exclamă cu bucuriă profesorul. —

— Da firește! numai să voiești!... Vedī cocōnița Stasica e fată frumōsă, — avută și în vērștă tocmai să nimerește cu Domniata Ta; — apoi între patru ochi te pot asigura, că coconița Stasica te iubescē —

dișe cu mare pond. politică Tinca, aruncând o căutătură, cu care părea a străbate prin ochilarii cei mari in inima profesorului.

— Dar bine! ce se fac?! — strigă profesorul sărind de o dată in picioare.

— Mergi de-i cere mâna — dișe Dómna Tinca ajungând la scopul final al intrevorbirii sale.

— Bine, dar totuș...

— Nimic „totuș“ — îl intrerupse cocóna — îndată mâne se te duci, se o ceri și fi sigur, că o capeți. — Acum dă-mi parola...

Asta a-isprăvit-o cocóna Tinca și acu și frecă mâinile de bucurie.

## V.

### Pețirea.

Profesorul Dr. Pârlea s'a decis, că se 'nsoră. Dar afară de Dómna Tinca nimeni nu știa de intențiunile lui. —

După prânđul de mare însemnătate nici nu merse la prelegeri (ce nu o mai făcu pôte, de când era profesor) se ocupă cu formularea vorbirii sale, ce o se țină la pețit. A început-o de vre-o patru-ori, dar nu-i succese nici-când după plac.

— Onorate d-le Danciu! Căsătoria e un morav vechiu, care mai cu sémă la Elini și Romani se serba cu mare pompă.

— Nu-i bine, nu-i bine — strigă profesorul ștergând cele ce a scris — am mers pré departe. — Și începu de nou.

— Inima omului e o puțină mare cu apă, in care innot simțemintele ca o... ca o... hârtie de țigară, ... până ce se cufundă și pier...

— Asta-i bun început!... Bravo! Dar totuș puțină, hârtia de țigare sunt lucruri prea comune... alta... nu e de nimic.

In fine după multe corecturi își făcu discursul, — îl ivățase bine și ziua următoare cătră prânđ merse la pețit. Și nu era om urit profesorul. De când își mai schimbuse ideile sale despre filosofia vieții și se decise a se căsători și esteriorul i era mai plăcut. Era dichisit ca un cavaler, încât trebuia se impue.

Gătit, ca un păun merse cătră casa Danciuului.

După o lungă vorbire ajunse la rezultatul, că el iubesc pe Stasica și o cere de soț, căci fără de dēnsa nu mai voiesce, nu mai pôte trăi.

Bătrēnul Danciu sciind că Niță Drăgan nu iubesc pe fiica-sa, și apoi că Stāsica era acum de vre-o 8 ani — precum am amintit — tot fată mare, și că profesorul nu e nici de cum o partidă rea și apoi in fine, că nu se pôte lăsa in nădejdea posibilității, că fata inbētrānesc — i promise pe Stasica din parte-i, — de se va invoi și dēnsa.

Dēnsa se invoi și profesorul era fericit.

Indată se făcu schimbarea inelelor, nu cumva se-și bănuiescă careva fapta.

Tôte aceste s'au intimplat in secret, încât nimeni nu scia de ele.

\* \* \*

Niță Drăgan se pregătea și el la rēndul său la pețit. El nu scia nimic de cele ce se 'ntimplară și cu tôte că se simțea fōrte indispus, că avea un presimț rēu, merse totuș se-i cēră coconiții Stāsiceii mâna. In fine trebuia să se 'nplinescă acēsta.

Din intimplare el merse chiar in ziua următoare, când s'a logodit Stasica cu profesorul. Când ajunse in pragul porții se impedcă și căđu. Intre astfel de dispozițiuni sufletesci, ca ale tinerului nostru și omul cel mai luminat cade ușor in superstițiuni.

— Semn rēu — bor-

borosi intre dinți — o s'o pățesc.

In momentul, când se reculese și sta se intre in curte, — étă că-l oprește cineva. Se uită îndărăt: era profesorul.

— Servus! Da ce mai faci!? — bine că te aflu, se-ți spun o noutate plăcută: Mē insor. —

— Cum așa? Dar pe cine ai ales? — îl intrebă cam cu frică avocatul.

— Dar' pe Domnișōra Stasica; — chiar erī am schimbat incele.

Tinērul era p'aci se cadă. Se făcu palid ca mōrtea și nu-i vinea a crede urechilor.

— A! ce mai glumă! — dișe mușcându-și buzele.



MIRON ROMANUL (desemn original de I. Stoica.)

— Asta nu e glumă frate! pe onóre am să-ți spun și de ađi cam presté o lună va fi cununia. — De nu cređi, aíd' mergem și vei vedea.

— Nu, lasă, acum nu — ăise tinérul galben ca céra. Am o pertractare, de la care nu pot nici de cum lipsi. La revedere! — Și fără să aștepte vre-un răspuns se duse.

— Óre ce-i lipsește ăstuia — murmură profesorul după ce dispăruse Drăgan — așa ciudat încă nici când nu s'a purtat. — A! l'a fi frapat scirea acésta, intru adevér, că nici nu e lucru de tóte ăilele. — Hm! Hm!...

## VI.

**Planul a reușit.**

Ca desperat merse tinérul avocat cătră casă. Nu-și putu nici de cum esplica ce s'a intemplat și parcă nu-i vinea a crede, că Stasica să se fi declarat pentru Pârlea, — când el scia de sigur, că accepta după densusul.

Cu Elisa s'a frânt legătura, — de acolo fu scos prin altul. Ce să facă?! — Rușinea, desperarea îl chinuiau intru atât, încât se otărise a se refugia la ultimul remediu: a scăpa de vieța acésta chinuită, in care nu mai putea spera nimic inbucurător. — Numai de nu ar fi ăis nimic Elisei.... tóte ar fi bine; — dar vai tot e târziu!.. acum: nici aci, nici acolo; — între doue scaune a rēmas pe jos. — Singurul remediu un glonț și totul s'a finit.

In vreme, ce se sfărîmă astfel și își luă decisiunea cea grozavă, bātu cineva la ușă. Drăgan deschise. Era servitoriul Dómnei Clevete. Fără să ăică „bună ăiua,“ nimic, — intră cu cuvintele:

— Pentru D-ăeu! Domnișorule veniți de grabă la noi! Dómnei i fórte réu, póte se móră până mâne; poftesce se vă vadă pe Domnia Vóstră încă o dată; veniți de grabă! —

Isi luă pălăria și se duse.

Dómnei Tinca i era réu. Resufla fórte greu. Când o veduse Nița se inspăimēntase. Elisa ședea

lângă ea și o grijea; — intrase tinérul se inroșise ca ceriul in ăori la rēsăritul sórelui. —

— Sărut mâna! Dómna Tinca, — da ce e pentru D-ăeu!? ăise Nița după ce salutase pe Elisa.

— Réu, — fórte réu — șoptise dabea' resuflând Dómna Clevete. Te-am chiebat se implinesci ultima vointă, căci... nu cred... se o mai duc mult timp..., Ascultă-mē... eu știu tóte... Stasica e incredințată lui Pârlea... a ta nu mai póte fi... spune-mi adevérul... iubesci pe Elisa?

— O Dómne! oftă tinérul pătruns de momentul solemn.

Bătrēna i puse mânilé Elisei in mânilé lni. El le sărută cu foc. Era fericit.

— Bine!... ăorința mea ultimă ar fi se vă ved fericiti!... Imi promiți, că vei lua pe Elisa de soție?! — ăise cu voce tot mai slabă Dómna Tinca.

— Jur! — răspunsé Nița — și sărută pe frunte pre Elisa tremurēndă.

— Acum pot... se mor... liniștită, că vă ved fericiti!... ăise Dómna Tinca și 'și inchise ochii. —

\* \* \*

Trēcură câte-va ăile și Dómna Tinca era érăș in picioré. — Isi vedu planurile realizate și se insănătoșă indată. Ómenii réi ăic, că nici nu i-a fost ei nimic, ci numai ca se 'și vedă planul ei realizat se făcuse bolnavă, — dar multe mai clevetesc gurile rele, — ómenii cu mințe se nu asculte de ele.

Destul că intriga Dómnei Clevete fericise patru persóne.....

— Și totuș am invins — ăise ea — când se reinturnară părechile de la cununia, căci profesorul și Nița își sērbară nunta intr'o ăi.

Tinerii erau fericiti și toți aveau de mulțamit fericirea lor Dómnei Clevete, care lucrased așa ințelepțește.

Profesorul se schimbasesc încă mai tare și se făcu unul dintre ómenii cei mai plăcuți din Lădeni și trăia și de aci incolo in cea mai mare ințelegere cu amicul său Nița și frumósa sa soție Elisa; dar de aci incolo își schimbasesc apoi cu totul și ideile despre filosofia vieții.

**Jean Racine.**

Acest mare și clasic autor dramatic fu născut in 21 Decembre 1639 in La Ferté Milton, și a murit la 1699. Educațiunea sa clasică precum și aplecațiunea spre religiositate și-o primi in Port-Royal. Caracterul său era molatic și fórte puțin resistibil, étă pentru ce dăm la densusul de multe trăsuri neperfecte și ecuivoce. In lumea literară păși cu nisce ode fórte bune, adresate cătră rege, și pline de lingușiri; el in urma acestor ode primi de la rege o pensiune de grațiă.

Primele sale doue tragedii sunt fără insemnătate, regele totuș acceptă dedicațiunea lor. Deja in acest timp al activității sale prepondera fórte tare curtenirea in el. Este de blamat,

că a atacat cu cea mai mare inverșunare pe educatorii săi de la Port-Royal, făcēndu-i de ris; causa urei sale cătră acești bărbați onorifici era o critică făcută din partea lor in contra dramelor sale. Tot așa de ingrat s'a arătat și cătră Molière care nu numai că-l ajutorasesc cu bani, dar representasesc una din operile sale de incepător. Cu »Andromache« dobindi Racine primul său succes de scenă, după care urmă apoi acela al »Berenice-i«. Piesele arătau deja destul de lămurit singularitatea poetului. Elinii săi se reprezentau cu totul ca Francezi; persónele feminine erau tractate cu preferință deosebită, elementul mișcător ocupa un spațiu larg in luptele sufletesci.

limba excela prin eleganță și prin frumseță. Succesul era mai mare în cereurile femeesci, pe când partizanii lui Corneille se arătară ca contrarii poetului. Nicăi nu erau lipsiți de cauză. În precuvântarea la drama »Britanicus« Racine atacase pe precedesorul său în mod destul de nedelicat. Din această cauză fie-care reprezentațiune a pieselor sale era o luptă inverșunată; o dată sucombă cu una din dramele sale cele mai bune, și anume cu »Phaedra«. Drama această este influințată de piesa »Hippolyt« a lui Euripides. Dar poetul modern a lăpădat cu drept cuvânt într-o mașinărie de zei, punând îndemnele în sufletele figurilor. Și aici excelează mai cu seamă caracterile femeesci, maniera în care se desvôltă în »Phaedra« amorul cătră Hippolyt, și cum vine apoi gelosia, este o probă de un talent eminent. Mai pronunțat este contrastul cu poetul antic în »Iphigenia«. Racine lăpădă desnodarea provocată prin un »deus ex machina«, ceia ce nu era de cât un lucru firesc, dar credem că a greșit, făcând din eroină amanta și apoi soția lui Achile, căci prin asta a nimicit structura și sublimitatea întregului. Racine nu era făcut pentru a desemna în manieră plausibilă figuri eroice de bărbați, ei vorbesc tot atât de frumos și atât de elegant ca și ceialalți toți; când îi auzi, trebuie să te gândești la curtesanii timpului.

Eșecul ce-l avu cu »Phaedra« și triumful pe care-l cuceră un dramatic de tot neînsemnat cu prelucrarea aceleș materii în acelaș timp, îl amări pe poet așa de mult, încât se retrase fără de veste de la scenă. Să-ți spun că și motive religioase l'ar fi îndemnat la această. De atunci purtă aprôpe numai viața unui curțisan; regele îl vedea cu plăcere în jurul său și-l puneă să-i cetască. În academiă Racine ținu cele mai frumoșe și cele mai linguițore discursuri întru mărirea domnitorului; era în relațiune cu dâna de Montespan, ceia ce nu-l reținu de a fi apoi și curțisanul succesoarei acesteia, adică a dânei de Maintenon. La cererea acesteia din urmă scrisese cele din urmă ale sale tragedii »Esther« și »Athalia« (1691) care se represintară de junele dame din pensionatul de la St. Cyr. Mai întâiu se împărțiseră între ele rolurile din »Andromache«, dar pasiunea extraordinară, cu care reprezentau elevele scenele de amor, i se păru directriței evlaviose a institutului, cam periculoasă. Dori dar ca să li se dea materii mai nevinovate. Piesa mai însemnată din aceste două serii

este »Athalia«. Aici Racine a atins în multe scene simplitatea antice; aici a documentat, ceia ce nega Boileau, cât de puternic să pôte desvôlta într-o operă poetică avântul religios. Ba, mai tare de admirat este spiritul liber, de care este pătrunsă această piesă din urmă. Aici nu mai vorbea poetul linguițor, care se folosise așa de des de piesele sale pentru a aduce omagieile sale regelui; din coruri precum și din cuvintele sacerdotului resună o admonițiune serioasă, și este, ca și când ar fi presimțit poetul, că viitorul va fi posomorit, că va veni odată un timp care să-și respune de toate păcatele comise de regi în contra poporului.

Scurt timp după succesul destul de slab al »Athaliei« Racine cădu în disgrație, fără ca să se fi știut cu lămurire de unde i s'a tras urgia regescă. Să-ți spun, pe baza unor spuse ale fiului poetului, că Racine ar fi predat prin dâna de Maintenon regelui un memoriu despre trista pozițiune a poporului. Dovești pentru această afirmațiune nu sunt nici unele, din contră să găsești o epistolă a poetului cătră Maintenon în care nu se află nici cea mai mică urmă, care să permită suposițiunea unei atări întâmplări. Să-ți spun că Racine ar fi murit de mihirea produsă prin disgrația lui Ludovic.

Lumea este deprinsă a vedea în Racine punctul de culminațiune al scenei franceze. Este necontestabil, cumcă întrece pe Corneille, cât în privința limbajului, cât în privința simțimentelor reprezentate în tipele sale femeesci; nici o dată n'a comis atări exagerațiuni și necuviințe, ca Corneille în »Rodogune«. Dar din contră îi lipsesc calitățile lui. Mai înainte de toate nu este în stare a desemna caractere bărbătesci. Numai în ultimul său op, în care poetul s'a liberat de multe din îndatinatele ființe șematice, unde s'a lăpădat de acea lume a înșelăciunii și lucirei externe, care-l inconjura, se ridică peste toți dintre concurenții săi. Aici adia suflarea geniului, încă și astăzi piesa bine reprezentată, pôte să sbucimască sufletele și să încânte spiritele.

Prin Corneille s'a popularizat în Franca și comedia regulată, și anume cu piesa »mincinosul«, care însă tot asemenea ca și Cid a fost împrumutată de la Spaniolii. Dar se prelucrase; ori cum am spus, se localisase atât de bine, în cât piesa purta timbrul originalității.

## Colomba.

Novelă de Prosper Merimée.  
(Continuare),

### X.

Orso, care se despărțise foarte tînăr de tată-său, navusesese timp de a-l cunoșce. Părăsise Pietranera în vîrstă de cincisprezece ani, pentru a studia la Pisa, apoi intrase în școala militară, pe când Ghilfuccio urma după vulturul împărălesc prin Europa. Pe continent Orso-l văzuse foarte rar și fusese numai în anul 1815 în regimentul comandat de tată-său. Dar acesta nemilos în disciplină, trata pe fiu-său ca pe toți cei alți locotenenți tineri, adică cu mare severitate. Suvenirul ce avea dar Orso despre dânsul era indoit. Și-l reprezenta cum

îi incredea la Pietranera spada sa, cum îl lăsa să sloboză pușca sa când se întorcea de la vîntătoare, sau cum fiind încă băiat, îl puneă să ședă la mîsa de familie. Apoi îl vedea pe colonelul de la Rebbia, cum îl trimetea la arest pentru greșeli de tinerete și cum îl numia din nou numai locotenent dela Rebbia... Locotentele dela Rebbia nu țiu liniă dreaptă, trei zile arest. Tiratorii D-tale stau cinci metrii prea departe dinaintea rezervei, cinci zile arest. Acum la douăsprezece ore cinci minute mai ai cascheta de ordonanță 'n cap, opt zile arest. — Numai o dată, la Quatrebas a dis cătră el; foarte bine Orso,

dar ia s $\acute{e}$ ma. Inse Pietranera nu-i revoca tocmai acești suvenirii. Vederea locurilor scumpe unde-și petrecuse jugeta, mobilele de care se servise m $\acute{u}$ m $\acute{a}$ -sa pe care o iubise cu at $\acute{a}$ ta frageđime, desceptau in sufletul s $\acute{e}$ u, o mulțime de simțimente dulci și triste; viitorul posomorit care-l ascepta, neliniseea durerosă, ce-i insufla soră-sa și mai nainte de t $\acute{o}$ tă ideia, că miss Nevil va veni in casa sa, care i se părea acum at $\acute{a}$ t de mică și at $\acute{a}$ t de s $\acute{e}$ răcută, nepotrivită pentru o damă inv $\acute{e}$ țată cu lux, disprețul ce p $\acute{o}$ te-l va avea ea pentru ac $\acute{e}$ stă casă, t $\acute{o}$ te aceste g $\acute{a}$ ndurii făceau in capul s $\acute{e}$ u un chaos și-l descu- rgiară f $\acute{o}$ rte tare.

S $\acute{e}$  puse la cină pe acel scaun de stejar inegrit, pe care presidase tată-s $\acute{e}$ u la mesele de familie și zimbi v $\acute{e}$ đ $\acute{e}$ nd că Colomba se sfiesce de a se pune lingă el. Ii era recunoscător pentru tăcerea ei, și pentru acea, că se retrase cur $\acute{e}$ nd, căci era prea emoționat, dec $\acute{a}$ t să fi put $\acute{u}$ t resista atacurilor ei probabile, și dorea inainte de t $\acute{o$ te să aibă timp și linisce pentru a se orienta. Cu capul sprijinit pe mână, stete mult timp fără mișcare și rev $\acute{e}$ đu in sufletul s $\acute{e}$ u scenele celor dou $\acute{e}$  s $\acute{e}$ p- t $\acute{a}$ m $\acute{a}$ ni din urmă. V $\acute{e}$ đu cu gr $\acute{o}$ ză, ce se ascepta de la el in ț $\acute{e}$ nuta sa față cu Baricini. Observă deja, că opiniunea din Pietranera incepa să devină pentru d $\acute{e}$ nsul opiniunea lumii. Era sil $\acute{i}$ t să-și resbune, dec $\acute{a}$ t nu voia să trecă de un om fără curagiu. Dar asupra cui trebuia să se resbune. El nu putea se țina pe Baricini de vinovați de acel omor. Erau in adev $\acute{e}$ r dușmanii familiei sale; dar totuș numai prejudețul nebun al compatrioților s $\acute{e}$ i li putea atribui un omor. Câte odată privea la talismanul domnișorei Nevil și-și repetă, incetinel devisa lui; „Vi $\acute{e}$ ța este o luptă”. Ap $\acute{o}$ i đise cu ton ferm: Voi reeși ca invingător.

Cu acest g $\acute{a}$ nd bun se ridică și merse, lu $\acute{a}$ nd lampa, in chilia sa, când auđi ciocniture la ușa casei. Nu era timpul de a primi o visită. Colomba ap $\acute{a}$ ru indată, insoțită de o servitoare.

— Nu este nimic — đise ea grăbind la ușa. Dar până a nu deschide, intrebă: »Cine- $\acute{e}$  și o voce domolă respunse: eu sunt.

Indată se trase iv $\acute{e}$ rul și Colomba reap $\acute{a}$ ru in sala de m $\acute{a}$ ncare insoțită de o copilă de đece ani; era desculță, sdren- țăr $\acute{o}$ să, avea pe cap o c $\acute{a}$ rpă simplă de sub care eșea p $\acute{e}$ rul negru ca p $\acute{e}$ na corbului. Copila era slabă, palidă și pirlită de s $\acute{o}$ re, dar in ochii ei lucea focul inteligenței. V $\acute{e}$ đ $\acute{e}$ nd pe Orso, se opri cu sfielă și i făcu o reverință ț $\acute{e}$ r $\acute{a}$ nescă apoi șopti cu Colomba și i dete un fasan impușcat de cur $\acute{e}$ nd.

» $\acute{I}$ t multămesce, Chili« — đise Colomba. »Multămesce unchiului teu, cum i merge, bine?«

— F $\acute{o}$ rte bine Domniș $\acute{o}$ ră. N'am potut veni mai cur $\acute{e}$ nd căci int $\acute{a}$ rđiasse. L'am asceptat trei ceasuri in dumbravă.

»N'ai m $\acute{a}$ ncat incă?«

— Nu, n'am avut vreme.

» $\acute{I}$ i să va da ceva de m $\acute{a}$ ncare. Mai are unchiu-t $\acute{e}$ u p $\acute{a}$ ne?«

— Puțină, dar mai cu s $\acute{e}$ mă duce lipsă de praf. Acum a venit timpul castanielor, și nu-i mai trebuesce de c $\acute{a}$ t praf. —

»I voi da o p $\acute{a}$ ne și praf. Spune-i să-l cruțe, căci e scump.« —

— Colomba — đise Orso pe franțuzesce — cui i dai de pomană?

Unui serman bandit din sat, r $\acute{e}$ sponse in aceiaș limbă. Fetița este nep $\acute{o}$ tă-sa.

—  $\acute{I}$ m pare că ai putea intrebuița mai bine darurile tale. De ce trimiți praf unui mișel, care se va folosi de el pentru a face rele? Dec $\acute{a}$ t nu s'ar aplica față cu bandiții at $\acute{a}$ ta slăbiciune, ar fi dispărut de mult din Corsica.

»Nu sunt aceia cei mai r $\acute{e}$ i care bat codrii.«

— Dă-le p $\acute{a}$ ne, dec $\acute{a}$ t voiesci, asta nu se p $\acute{o$ te refusa ni- menui, dar nu voiesc, ca să li se dea munițiune.

»Frate«, — đise Colomba cu ton serios, »tu esci aici stăp $\acute{e}$ n, și tot din ac $\acute{e}$ stă casă este al t $\acute{e}$ u, dar at $\acute{a}$ t  $\acute{i}$ t spun, că i dau mai bine haina mea, ca să o v $\acute{e}$ ndă, de c $\acute{a}$ t să refus unui bandit praful de pușcă. A-i refusa ac $\acute{e}$ sta, va se đică al da pe m $\acute{a}$ nile gendarmilor. N'au alt scut in contra lor dec $\acute{a}$ t patronele ce  $\acute{i}$ și le fac din praful meu.

Intru acestea fetița m $\acute{a}$ ncă cu lăcomie o bucățică de p $\acute{a}$ ne și se uită când la Colomba când la fratele ei, cerc $\acute{a}$ nd a ceti in ochii lor ceia ce spuneau.

— Ce-a făcut banditul t $\acute{e}$ u, de s'a aruncat in codru? —

»Brandoluccio n'a comis nici o crimă, exclamă Colomba. A ucis pe Giovami Opizo, care a omorit și el pe tatăl lui, pe când era la milițiă.

Orso luă lampa și merse fără de a r $\acute{e}$ sponde, in camera sa. Ap $\acute{o}$ i Colomba dete fetiței praf și d'ale m $\acute{a}$ ncări și o con- duse până la ușa, repet $\acute{e}$ ndu-i:

»Spune unchiului t $\acute{e}$ u, să p $\acute{a}$ zescă bine pe Orso.

## XI.

Dură mult până ce potu adormi Orso, și d'aceia se trezi t $\acute{a}$ rđiu, cel puțin c $\acute{a}$ t pentru un Corsican. Dabia se sculase, când dete indată cu ochii de casa dușmanilor s $\acute{e}$ i și de g $\acute{a}$ urile cu care o prov $\acute{e}$ đuseră ei. Intrebă de soră-sa.

— Este in bucătărie și t $\acute{o}$ r $\acute{n}$ ă gl $\acute{o}$ nte i respunse servit $\acute{o}$ rea Saveria.

Astfel nu potu se facă un singur pas fără de a fi ur- m $\acute{a}$ rit prin o imagine de resbel.

G $\acute{a}$ si pe Colomba ș $\acute{e}$ đ $\acute{e}$ nd pe un sc $\acute{a}$ uneț, impresorată de gl $\acute{o}$ nte, pe care le turnase tocmai atunc $\acute{i}$ , și tăi $\acute{a}$ nd la plumb.

— Ce dracu faci tu? o intrebă frate-s $\acute{e}$ u.

»N'aveai gl $\acute{o}$ nte pentru pușca colonelului,« r $\acute{e}$ sponse ea, am g $\acute{a}$ sit o formă de turnat, și vei c $\acute{a}$ p $\acute{e}$ ta astăđi dou $\acute{e}$ đeci și patru de patr $\acute{o}$ ne.

— N'am lipsă de ele, har Domnului.

»Nu-i bine să fi nepreparat, Ors Anton, ai uitat ț $\acute{e}$ ra ta și  $\acute{o}$ menii care sunt imprejurul t $\acute{e}$ u.«

— Dec $\acute{a}$ t o-aș fi uitat, mi-ai aduce tu aminte de ea. Ean spune n'a sosit acum c $\acute{a}$ teva đile un geamantan mare.

»Da frate, să ț $\acute{i}$ -l aduc in camera ta?«

— Tu? dar c $\acute{a}$ -đ $\acute{i}$  nu-l poți ridica. Nu-i nici un b $\acute{a}$ rbat aici, care să facă asta? —

»Nu sunt at $\acute{a}$ t de slabă cum cređi tu,« đise Colomba sullec $\acute{a}$ ndu-și m $\acute{a}$ necele și desvel $\acute{i}$ nd un braț rotund și alb, care era frumos făcut, dar care denota o forță rară. »Vină, Sa- veria,« đise c $\acute{a}$ tră servit $\acute{o}$ re, »de-mi ajută.«

Deja ridicase geamantanul cel greu, când se grăbi Orso de a-i da ajutor.

— In acest geamantan, dragă Colomba, — đise el, — este ceva pentru tine. Trebuie să mă pardonezi dec $\acute{a}$ t-ți fac un dar s $\acute{a}$ răcut, dar bursa unui locotenent nu este prea plină. —



Astfel vorbind deschise geamantanul și scose câteva haine, un șal, și alte obiecte de toaletă pentru dame tinere.

»Ce lucruri frumoase! exclamă Colomba, le voi griji îndată, ca să nu se strice. Le voi păstra pentru nunta mea, — ți se cu un zimbet trist, »căci acum sunt în doliu\*, și cu aceste sărută mâna frate-său.

— Este afectatiune, soro, de a purta doliu timp atât de îndelungat. —

»Am jurat«, ți se Colomba cu ton ferm, că nu voi părăsi doliu până nu — — —. La aceste cuvinte se uită prin geam la casa Barricinelor.

— Până ce nu te vei mărita, — ți se Orso, — împedându-o de a-și termina vorba.

»Mă voi mărita numai după un bărbat, care a săvârșit trei lucruri — și încă tot privea cu fața posomorită casa dușmană.

— Mă mir cum de nu te-ai măritat deja, ești destul de frumoasă. Vin' de-mi spune cine ți-a făcut curte. Dar voi auzi serenadele. Trebuie să fii frumoase pentru ca să placă unei voceratrice mari, precum ești tu una.

»Cine va voi să ia în căsătorie pe o sermană orfană? Dar bărbatul, care mă va face să lapd portul de doliu, va face tot o dată să se cernescă femeile de peste drum.

— Asta-i nebunie — ți se Orso în sine, nu răspunde însă nimic pentru a nu provoca o discuțiune.

»Iubite frate« ți se Colomba cu voce lingușitoare, »și eu am ceva pentru tine. Vestimentele pe care le porți acum sunt prea frumoase pentru această țară. Haina ta cea frumoasă ar fi ruptă peste două zile, decă ai purta-o prin pădure. Trebuie s'o păstrezi până ce va veni miss Nevil.\*

Apoi deschise un dulap și scose un costum complet de vânătoare.

»Ți-am făcut o blusă de catifea și o căciulă cum o porți flecău de frunte de pe aici. Vrei să le încerci.

Apoi îl puse de îmbracă o blusă largă de catifea verde, care avea în dos un buzunar mare, și îi aședă pe cap o căciulă țuguiată cusută cu fir și cu mărgelile și cu un ciucure în vârf.

»Etă și brêul de patrone al tatălui nostru,« ți se ea, »pumnalul este în buzunarul blusei. Acum mă duc să-ți aduc și pistolele.

— Am înfățișarea unui bandit de teatru, — ți se Orso vedându-se în oglinda ce îi ținea Colomba dinaintea sa.

»Cât ești de frumos« exclamă servitoarea cea bătrână.

Orso dejună în costumul său cel nou și ți se în decursul dejunului cătră soră-sa, că geamantanul său ar conține un ore care număr de cărți și că intențiunea sa ar fi de a aduce și altele din Franța și Italia pentru a o deprinde cu lectura. Apoi adaose:

— Colomba, este o ocară, că o fată așa de mare să nu cunoscă încă nici acele lucruri, pe care copiii din alte țări le știu, când vin de la doică.

»Ai dreptate frate« ți se Colomba, »sciu pră bine ce-mi lipsește, și doresc pră mult să învăț, mai cu sēmă decă vei voi să mă înveți tu.

Trecură câteva zile fără ca Colomba să fi pronunțat numele Barricinelor: avea mare grijă de frate-său și vorbea adese

ori cu el despre miss Nevil. Orso o puse să cetescă cărți franceze și italiene și era surprins de justetea observărilor ei, dar apoi și despre desevertita ei ignoranță în lucrurile cele mai de rënd.

Intr'o diminetă după dejun Colomba eși pentru un moment și în loc de a reintra cu o carte și cu hărtie veni cu voalul ei pe cap. Fața ei era și mai serioasă ca de obicei.

»Iubite frate« ți se ea, »te-aș ruga, să eși cu mine«.

— Unde să te conduc — răspunde el, oferindu-i brațul.

»N'am trebuință de brațul tău, frate dragă, dar să-ți iai pușca și cartușiera, un bărbat nu ese nici odată fără arme«.

— Ei bine, trebuie să te iai după modă. Unde ne ducem. —

Colomba, fără a răspunde se imbrobodi cu voalul ei, chieamă pe căne și eși cu frate-său. Depărtându-se cu pași grabnici de sat, apucă prin o vâgăună, care ducea cătră vii. Ea trimisese pe căne înainte, căruia îi dedese un semn, pe care părea a-l cunosc, căci îndată începu a alerga în cotitură, când ici, când colea, tot de-a-una cu vr'o cincideci de pași înaintea stăpânei sale, câte odată se oprea în mijlocul drumului dând din cōdă. Îndeplinea foarte bine datoria sa de pînditor.

»Decă va lătra Mucheta să-ți întinzi cōcoșul, frate dragă, și să stai pe loc, fără a te mișca.

Ca vr'o jumătate mil de la sat Colomba, după mult umblet în cōce și în colo, se opri fără de veste la un punct unde drumul făcea un corn. Acolo se ridica o piramidă mică de crângi, care parte erau verzi, parte deja uscate și steteau grămădite împrejurul unei cruci de lemn, de la care să vedea vîrf, văpsit cu negru. În mai multe cantone din Corsica, mai cu sēmă în cele muntose un obicei străvechiu silește pe trecători, ca să arunce o pētră sau o crangă pe acel loc, unde cineva a perit de o mōrte silnică. În decurs de mai mulți ani, tot timpul cât durază suvenirul sfêrșitului tragic în memoria omenilor, acesta jertfă strania se grămădesce pe zi ce merge tot mai tare. O asemenea grămadă să numește »muchio«. Colomba se opri dinaintea muchiului și aruncă o ramură pe el.

»Orso«, — ți se ea, »aici a murit tatăl nostru, hai să ne rugăm pentru sufletul său, frate: Ea ingenunchiă și după ea Orso.

În acest moment să auzi sunetul serbătoresc al clopotelor din sat, căci în decursul nopți murise un om. Orso plânse tare.

După câteva minute Colomba se sculă cu ochii neplânși dar cu fața excitată. Îș făcu iute cruce, și trăgând pe frate-său după sine reapucă drumul cătră sat. Intrară fără a vorbi în casă. Orso merse în odaia sa; peste un moment Colomba se duse după el, ducând în mână o șatuleă din care scose o cămașă pătată cu sange.

»Etă cămașa tată-tău Orso, — — și îi o aruncă pe genunchi.

»Etă plumbul care l'a isbit! — și puse pe cămașă două glōnțe acoperite cu rugină.

»Orso, frate Orso«, exclamă ea, aruncându-se în brațele sale și cuprindându-l cu violență.

»Orso, tu-l vei răsbuna. — Îl îmbrătoșă cu duioșie, sărută glōnțele și eși din odaia, lăsând pe Orso ca înlemit pe scaunul său.

Mult timp nu se îndură a pune la o parte relicuile, la cele din urmă totuși își făcu inimă, le puse în dulap, merse de cea laltă parte a odăiei, se aruncă pe pat, indesă capul său în pernă, ca și când ar fi voit să scape de vederea unei stahii. Ultimile cuvinte ale soru-si îi resunau neincetat în urechile sale, și i se părea, că aude o prevestire nefericită, care cerea de la el sânge, sânge nevinovat. Nu ne vom încerca a descrie simțirile junelui nefericit, care erau atât de incurcate ca și acelea care năvălesc asupra unui nebun.

Remase mult timp în aceeași pozițiune fără a ridica fața sa. În fine închise dulapul cu cheia și merse din casă pe câmp unde retăcea fără țintă.

Incetul cu incetul se liniști, aerul prăspăt îl recrea și începu a medita cu sânge mai rece asupra pozițiunii sale și asupra mijloacelor pentru a scăpa din ea. Scim că el nu credea că Barricini ar fi ucigașii, dar îi invinovătea că ar fi autorii epistolei banditului Agostini, ér această epistolă, cel puțin așa credea el, pricinuisé mórtea tată-séu.

Ca să-i urmărescă pentru plastografia asta nu se putea; Câte o dată când îl apuca instinctul țerei sale anunțându-i la cotitura unui drum o resbunare ușură, să scărbea de acest gând, aducându-și aminte de camarazișii săi din regiment, de salónele din Paris, și de miss Nevil. Apoi se gândi la reproșele sorei-sale, și acea parte din sângele său, care era încă corsican, le justifica, ba le mai înăsprea. O singură speranță îi mai remase în această luptă între consciință și între instinctul său; era speranță că sub un pretext óre care va putea începe o sfadă cu vr'unul dintre fii avocatului luându-se la duel cu el. — Décă-l ucidea cu un glonț séu cu o lovitură de spadă ideile sale corsicane erau aduse în concordanță cu cele franceze. După ce se deprinse cu acest gând, se simți ușurat de o povară mare. Să apropiă éráș de sat de care se depărtase pe nesimțite. De o dată auzi o copilă cântând. Glasul venea din pădure. Era o arie monotonă. Copila cânta:

— O fiul meu, o fiul meu — în țără streină — pas-treză crucea mea și cămașa mea cea sângerată — —

»Ce cântă tu acolo?« díse Orso mâniat, mergénd spre ea.

— D-ta ești D-le Orso, — exclamă copila puțin speriată.

— Este un cântec făcut de domnișóra Colomba, — —

»Te opresc de al mai cânta« díse Orso cu ton grozav. Mititica intorcéndu-se în dreapta și în stînga, cercă a fugi și ar fi isbutit, decă n'ar fi reținut-o dorința de a lua cu sine un pachet mare, care zăcea pe érbă verde dinaintea picerelor ei.

Orso se rușină de asprimea sa.

»Ce duci acolo mititică? întrebă atât de domol cât potu.

Chilina nu răspunse, Orso ridică decí pánza care acoperea pachetul și véđu că coprindea pâne și alte merinde.

»Unde duci draga mea« întrebă el, »acéstă pâne?«

— O scii și d-ta, domnule, unchiului meu.

»Unchiul tđu nu este bandit.«

— Ba da, domnule Ors' Anton.

»Decă te-or găsi gendarmi, te-or întreba unde te duci.

— Și voi spune că le duc merinde ómenilor care taie lemne în pădure.

»Și decă te-ar întâlni un vênător sláménd, care ar voi să mánance și ți-ar lua merindele.«

— N'ar îndrăzni; i-aș spune că-s pentru unchiul.

»Așa unchiul tđu nu este un om care ar suferi, ca să-i ia cineva máncarea. Dar te iubesc el pe tine?«

— O da, Ors' Antonio. De când a murit tatăl meu îngrijesce el de familia noastră, de mumă mea, de mine, și de soră-mea cea mică. Până să se bolnăvescă muma mea o recomanda la bogatți, ca să-i dea de lucru. Primarul în toți anii își dá o rochiă, preotul mă învață la catechism, de când a vorbit unchiul meu cu el. Dar dintre toți sora d-tale este cea mai bună cătră noi.

În acest moment un căne sări peste potecă. Fetița puse degetul la gură și șueră. Cănele veni îndată spre ea sări împrejurul ei, apoi se întórse iute în tufiș. Îndată să ridicară doi bărbați bine înarmați din dosul unei tufe în depărtare de câți-va pași de la Orso. Ar fi potut crede cineva, că au venit tîriș, ca șerpîi.

»O, Ors' Antonio, fii binevenit, díse cel mai bătrén dintre cei doi bărbați. Cum, nu mă mai cunoșci?«

— Nu, díse Orso, privindu-l de aproape.

»Cum póte schimba barba și căciula țuguiată pe om. Ei bine, domnule locotenent, ai uitat pe vechii camaraziș ai D-tale de la Waterloo. Nu-ți mai aduci a minte de Brando Saveli, care în ziua nefericilă a stat lingă d-ta?«

— Cum, tu ești? díse Orso. Ai desertat în anul 1816. —

»Așa, cum dici, domnule locotenent. La dracu, serviciul este uricios, și afară de acea mai aveam să aduc aici un cont în rënduieală. Ha, ha, Chilă ești o fată cum se cade, servesce-ne iute, căci, ni-e fóme. N'ai ideiă domnule locotenent, de pofta de mánca ce capetă omul prin pădure. Cine ni-a trimis acesta? Domnișóra Colomba séu primariul.

— Nu unchiule, morărița mi-a dat acesta pentru tine și straiul pentru mumă mea.

»Ce vrea de la mine?«

— Dice, că ómenii din Lucca, pe care îi-au luat ca să-i are câmpurile, i-ar cere acum un franc și cincî-șeci din pricina frigurilor care dici că s'au arătat împrejurul Pietranerei.

»Mișei! Voi vedea. — — Domnule locotenent voiesci să împărțesci fără ceremoniă pránțul cu mine! Am mánecat și mai réu pe acele timpuri, când i s'a dat drumul sérmanului nostru compatriot.«

— Mulțámesc, și mie mi-a dat drumul.

»Da am auzit, dar mă prind, ca asta nu te-a intristat; ai să te ráfuiesci și D-ta cu cineva.

»Hai popă la masă«, díse banditul cătră camaradul său. »Domnule Orso it present pe popa, adică nu sciu decă este popă, dară este tot atât de invétat.«

— Un serman student de teologie, Domnule, díse banditul, »care a fost oprit de a-și urma cariera. Cine scie decă nu mă făceam popă.

»Ce lucru a lipsit biserica de sciința d-tale?« întrebă Orso.

— Un nimic, un cont ce aveam să ráfuiesc, cum dici amicul meu Brandolaccio; o soră de a mea, făcuse unele neghiobii, pe când eu consumam în Pisa la cărți vechi. Am fost silit să mă întore a casă, ca să o mărit. Dar ginerile pripit móre cu trei zile înainte sosirei mele. Eu dară, cum ai fi făcut și d-ta, mă adresez cătră fratele reposatului; mi se dici, că ar fi insurat. Ce era de făcut?

„In adevăr, era un lucru greu; și ce ai făcut?»

— Sunt casuri în care trebuie să alergi la pușcă. —

„Care va să zică. — —

— „I-am tras un glonț prin cap“, țise banditul cu sânge rece.

Orso făcu o mișcare de scârbă. Inșe curiozitatea și pôte și dorința de a întârzia cât se pôte momentul reintorcerei sale, îl ținură legat de acel loc și-l făcură să continueze întrevorbirea cu acei doi ómenī, din care fie-care avea cel puțin un omor pe suflet.

Pe când vorbea camaradul sėu, Brandolaccio puse pâne și carne dinaintea lui; sė servi el însuș, apoi dete din măn-care și cānelui sėu, pe care-l prezentă lui Orso sub numele de Brusco și ca pe un cāne inzestrat cu instinctul minunat, de a recunósce pe gendarmī, orī cum ar fi fost imbrăcați. Apoi tăia o fāliă de șuncă nefertă, ce o dete nepóte-si.

— Ce viétă frumoșă, viéta cea de bandit, — țise studentul de teologie, după ce mănucase vro doue bucățele. — Póte că te vei convinge și d-ta vr'o dată, domnule della Rebbia, și vei vedea, cât este de bine, de a nu cunósce alt stăpēn de cât voia ta propriă.

Până aici banditul vorbise italienește, acum inșe continuă în limba franceză:

»Corsica nu este o țeră cu multe distrațiuni pentru un om tēnēr, dar pentru un bandit, ce deosebire! Femeile sunt nebune de noi. Așa cum mă veți aici, am trei amante în trei cantóne diferite, pretutindenī sunt a casă, și una dintre ele, este soția unui gendariu.

— Sciī multe limbī — țise Orso cu ton serios.

»Dacă vorbesc franțuzescé o fac fiindcă maxima debitor pueris reverentia. Noi voim, adică eu și cu Brandolaccio, ca mititica să apuce pe o cărare bună și să remāiă cinstită.

— Când va fi de cincispredece ani — țise unchiul co-pilei, — o voi mărita. Am deja un ginere în gând.

»Vei peți tu pentru ea,« întrebă Orso.

— De bună sēmă; ce creți, decât voi țice cătră un om bogat din țeră: Eu, Brando Savelli, aș vedea cu plăcere ca fiul D-tale să ia de soție pe Michelina Savelli, adică ce creți că s'ar gândi mult timp.

»Nu l'aș sfătui la acésta,« țise celalalt bandit; camaradul are o mână cam grea.

— Dcă aș fi un mișel — urmă Brandolaccio, — un porc de cāne, n'aș avea de cât să deschid buzunarul, și îndată ar ploua francī în el.

»Tu ai dar ceva în buzunar, ce atrage francī,« țise Orso.

— Nimic, dar decât aș scrie unui bogat, precum au făcut-o unī: „În trebuiesc o sută de francī,« atunci s'ar grābi să mi ī trimită. Dar Domnule locotenent, sunt un om de onóre.

»Sciī, Domnule della Rebbia, țise banditul, pe care camaradul sėu îl numia popă, sciī că în acéstă țeră de moravuri simple să găsească căți-va miserabili, care să folosească de stina ce insulfăm prin pașapórturile nóstre (aici arăta pușca sa) pentru a face cambii, prefăcēnd scrisórea nóstră. Acum șese luni mă preumblam împrejurul Oreztei, când veni un țeran cătră mine și luându-și căciula din cap im țice: „Dă-mī rēgaz,

n'am potut aduna de cât doueșeci și cincī de francī, asta-i tot ce am«.

»Eu, plin de mirare întreb: Ce vrei să zică, prostule?»

— Ei bine vreau să țic șeseșeci, dar o sută este pré mult. —

»Ce, nebunule, eu să fi cerut o sută de francī de la tine? Nicī nu te cunosc.«

Apoi im dete o scrisóre sėu mai bine o zdrēntă mājită, în care era provocat a depune la un loc cert o sută de francī, decât nu voiesc să i sė arđă casa și să i sė fure vacile de Giovanni Castriconi, asta-i numele meu. Inchipuește-ți, cineva avusese obrăznicia a-mī preface scrisórea mea. Ceia ce mă supără mai mult, era că epistola era scrisă cu multe greșeli de ortografiă. Eu care am căpētat tóte premiile la universitate? Incep dară să-i dau mișelului o palmă în cât se întóree împrejur.

»Stai, tu mă ții de un hoț, mișelule? — și la asta ī dau una cu piciorul, sciī pré bine unde, și adaog, ușurat puțin prin acésta: Când vei aduce acești bani la locul sciut.«

— Chiar astăđi. —

»Bine, adu-i.«

Locul era exact descris. Omul aduce banii, ī ingrópă și vine érăș la mine. Mē pusesem la pândă aprópe de acel loc, și așteptai ca vr'o șese óre. Domnule della Rebbia aș fi stat trei țile acolo, decât ar fi fost de lipsă. Intru târđiu apāru un Bastian, un cāmătar blăstămat. Sē plēcă pentru a lua banii, eu dau foc și țintisem atât de bine, în cât capul sėu căđu toțmai pe banii desgropați. »Acum mișelule țisei cătră țeran, ia-ți banii înapoi, și să nu-ți trecă cumva încă vr'o dată prin cap să creți că Giovanni Castriconi ar fi în stare să facă vr'o mīrșăvie.

Sērmanul om strinse francī sėi, și nicī nu i mai șterse, im mulțami și eu i detei spre adio un picior; nu s'a mai întors până în țioa de astăđi.

— Ah, părinte, țise Brandolaccio, te pizmuesc pentru acéstă lovitură de pușcă. Dar știu de bine că vei fi ris?

»Îl nimerisem pe Bastian la timple, și astă im reamintise versurile lui Virgil.

Liquefacto tempora plumbo

Diffidit, ac multo porrectum extendit arena! — Creți Domnule că un glonț de plumb sē topește de iutēla cu care sbórá prin aer. D-ta, care ai studiat balistica, poți să-mī spui, decât este just sėu fals.

Orso preferă a pune în discușiune cestiunea ficală, de cât a vorbi cu licențiatul despre moralitatea faptei sale. Brandolaccio, căruia nu-i convenia acéstă convorbire sciēntifică, o intrerupse, pentru a-i face atenți, că sórele era aprópe de asfințit.

— De óre-ce nu voiescī să mănāncī cu noi, Ors' Antonio, te sfātuiesc, să nu faci pe domnișóra Colomba să te aștepte mai mult, nu este bine a fi la cāmp după asfințitul sórelui. De ce ai eșit fără pușcă? Sunt ómenī rēi prin aceste părți. Păzește-te. Astăđi n'ai a te teme de nimic — Barri-ciniī s'au dus intru întimpinarea prefectului. El va petrece o ți în Pietranera, până să mērgă la Corte ca să pună o petró fundamentală cum țice lumea; este o prostie. Astăđi va dormi la Barri-cini, dar māne vor fi liberi. Vincentello este un flecāu

râu, și Orlanduccio nu este mai bun. Aibi grije să te întâlnești numai cu câte unul din ei; astăzi cu unul, mâine cu celalalt, dar atât îți spui, păzește-te.

„Multănesc» zise Orso, „dar noi n'avem nimic unii cu alții; până ce nu vor veni ei la mine, n'am nimic de zis lor.

Banditul plesni ironic cu limba, dar nu respunse nimic.

Orso se sculă ca să plece,

— Apropo — zise Brandolaccio, — nu ți-am mulțămît pentru praf, mi-a venit foarte bine. Acum nu-mi lipsese nimic, ba da, îmi lipsese încă ghetete dar îmi voi face o păreche din pele de oiă.

Orso puse două piese de câte zece franci în mâna banditului.

„Colomba ți-a trimis praful, ăta aici ceva pentru ca să-ți cumperi ghetete“.

— Te rog nu fă prostii domnule locotenent! — exclamă Brandolaccio, dându-i cele două piese înapoi. Nu mă ține de un cerșitor! Primesc pâine și praf, dar alt ceva nu.

„Am crezut că soldați vechi pot să-și ajute unii altora.

— Ei bine, adio.

Dar până să plece puse neobservat banii în buzunarul banditului.

— Adio Ors' Antonio — zise teologul, — poți că ne vom mai întâlni în una din zile ăraș prin pădure, și atunci vom putea continua studiile noastre virgiliane.

Orso părăsise pe onorabili săi compatrioți ca de vr'un cart de oră, când auzi pe un om fugind tare după el. Era Brandolaccio.

— Asta a fost cam tare, domnule locotenent, cam tare, strigă fără suflare. ăta francii domniștiale. De la altul n'aș fi suferit gluma. Complimentele mele la domnișora Colomba. Mă-ai ostenit cu totul. Adio.

## XII.

Orso o găsi pe Colomba puțin cam neliniscită pentru absența să îndelungată: dar când îl revădu, îi reveni ăraș fața de veselie jalnică, ce o avea de obicei. În decursul unei vorbiri despre lucruri nepăsătoare, și Orso, îmbărbătit prin fața liniștită a soră-si, îi povesti întâlnirea sa cu bandiții și făcu chiar câteva glume, despre educațiunea religioasă și morală ce primea Chilina cea mică prin grijea unchiului său și a onorabilului său coleg, adică a d-lui Castriconi.

— Brandolaccio este un om onorabil, zise Colomba, dar cât în privința lui Castriconi am auzit, că ar fi un om fără principii.

„Cred că amândoi sunt de o potrivă. Amândoi sunt în resbel cu societatea. O crimă duce tot de-a-una la alte, și totuș poți nu sunt atât de vinovați, ca mulți oameni, care nu șed în pădure.

O rață de bucurie luci pe fruntea soră-si.

„Da“, continuă Orso, „acești miserabili au onórea lor propriă. Un prejudet nemilos, ăra nu lăcomia injosită îi a dus în viață, pe care o duc.

Urmă un moment de tăcere.

— Frate dragă, — zise apoi ea, — turnându-i cafea, — poți vei ști, că ați nopte a murit Carol Baptist Pietri.

„Cine-i acest Pietri?“

— Un om din satul nostru; ținea de soția pe Magdalina, care a luat în primire portofoliul tatălui nostru, când trăgea să moră. Văduva m'a rugat să merg la priveghiat și să cânt ceva. Magdalina n'are darul, ăr bătrâna Fiordispina, cea mai bună voceratric din țără este bolnavă. Trebuie cineva pentru balata.

„Ce crezi, că Carol Baptiste nu-și va găsi calea în lumea cea laltă, decât nu-i se vor cânta la sicriu versuri rele? Mergi la priveghiat, decât vrei; eu mă voi duce cu tine, decât-i de lipsă, dar să nu improvizezi, în vârsta ta nu se cade, și eu, dragă soră te rog să nu o faci.

— Frate dragă, am promis. Așa-i datina p'aici, și eu sunt unica care scie să improvizeze.

„Datină prôtă!“

— Sufer foarte când cânt. Îm revocă totă nefericirea noastră. Măne voi fi bolnavă, dar trebuie să cânt. Permite-mi-o frate dragă. Adu-ți numai a minte cum m'ai provocat la Ajaccio ca să improvizez, pentru a face petrecere acelei domnișore engleze, care-și ridea de datinile noastre cele vechi. Și acum să nu improvizez pentru nisece ómeni sermanî, care-mi vor fi recunoscători, și care vor suporta cu atât mai lesne jalea lor.

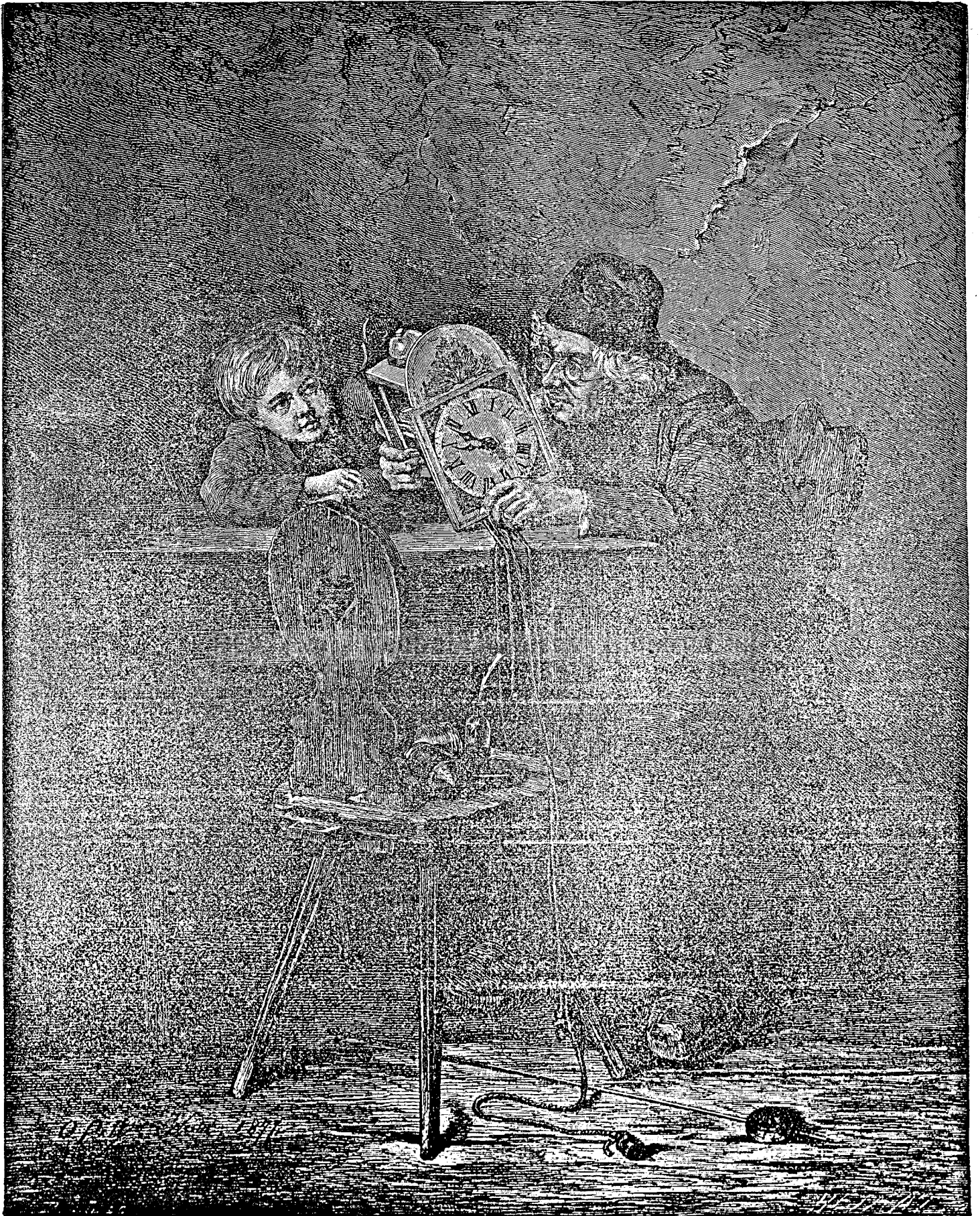
„Ei bine, fă ce-i vrea, mă prind că ai și făcut balata, și nu voiesci că să mergă în pagubă.

— Nu, frate, așa ceva nu pot să fac înainte. Mă pui dinaintea mortului și mă gândesc la cei remași aici. Lacrimi îmi izbucnesc din ochi, ș'apoi cânt, ce-mi vine în minte.

Aceste cuvinte fură zise cu atâta simplitate, în cât nu se putea presupune la densa nici cea mai mică vanitate poetică. Orso se incumetă deci a merge cu soră-sa la casa lui Pietri. Mortul zăcea cu fața acoperită pe o mäsă în cea mai mare odăia din casă; ușile și ferestrele erau deschise, și mai multe luminări ardeau pe masă. La capătul mortului stetea văduva sa și în dărăptul ei o mulțime de femei cuprindea totă lătura odăiei; de cea laltă lature steteau bărbații cu capetele góle, cu ochii țintiți pe mort și păstrând o tăcere adencă. Fie-care nou venit săruta pe mort, făcea dinaintea văduvei și dinaintea fiului o plecăciune și se punea apoi ăraș în cerc.

Din timp în timp însă unul dintre cei prezenți intrerupea tăcerea pentru a adresa câteva cuvinte cătră mort.

„De ce ai părăsit pe nevasta ta cea bună?“ zise o muiere. „Nu avea grije de tine. Ce ți-a lipsit? De ce n'ai acceptat? Noră-ta ți-ar fi dăruit un nepot. Un june înalt, fiul lui Pietri, strinse mâna tată-său și zise: „De ce n'ai murit de o mórte rea (silnică)“ Te-aș fi răsbunat! (Va urma).



## Date relative la Români din Braşov.

(După un manuscris din secolul al XVIII).

Publicate de Dr. N. Pop.

Din zi în zi ne convingem tot mai mult, că mişcarea literară a Românilor a fost în timpurile trecute cu mult mai viă, de cum poteam să o judecăm din fontănele cunoscute până astăzi. La acesta convicţiune ajungem prin descoperirile, ce se fac prin diferite archive şi biblioteci atât publice cât şi private. Resultatele, obţinute până acum, sunt proba cea mai elocuentă, că o mulţime de documente şi de manuscrise de valoare mare pentru domeniul istoriei noastre naţionale, sunt încă necunoscute.

Sorţea acesta o avu şi manuscrisul, despre care voim să tratăm. Acest manuscris, pe care l'am aflat într'o bibliotecă particulară are 92 de foi numerotate şi cuprinde următoarele tractate.

1. »Inceputul Istoriilor şi a neamurilor de la ţidirea lumii.«

2. »Insciinţare de când s'a început unaţia la această ţeră a Ardélului, şi care vlădică a fost în vremea aceea, şi din ce pricină s'a făcut.«

3. »Insciinţare din ce vreme au venit Bulgarii la Braşov şi din ce pricină şi cum s'au aşezat lângă această cetate în locul, ce se numesce „Bolgárszék“ la anul 1392.«

4. Insciinţări despre alte întâmplări.

Numele autorului său al scriitorului nu se poate erua din manuscris. Judecând însă din materialul, de care se ocupă, putem presupune, că este de un preot de la biserica S-lui Nicolae din Braşov.

Timpul, în care s'a scris, nu este evident; sunt însă indicii, care ne îndreptăţesc a crede, că s'a scris înainte de 1780.

Dându-ne seama despre fie-care tractat avem de a observa:

Că tractatele 1 şi 2 conţin lucruri cunoscute, însă în combinaţiuni, care faţă de progresul, ce l'a făcut istoria până acum, nu mai pot avea valoare.

Interesante sunt tractatele: 3 şi 4 pentru unele date pre puţin său de fel cunoscute atât în privinţa Românilor din Braşov, cât şi a Românilor peste tot.

De aceste două tractate din urmă ne vom ocupa de astădată înşirând în ordine cronologică datele mai interesante, parte în extras, parte în textul original.

Textul original îl reproducem, — transcris cu litere latine, căci manuscrisul este scris cu cirilice, — pentru ca cetitorii nostri să aibă ocaziune a cunoaşte nu numai cuprinsul, ci şi limba noastră înainte cu mai bine de 100 de ani.

Etă ce ne spune manuscrisul despre venirea Bulgarilor la Braşov la anul 1392, şi despre aşezarea lor în acel loc, care se numesce »Schei«<sup>1)</sup>:

1) Locul, unde s'au aşezat Bulgarii, s'a numit şi se numesce şi astăzi în limba română »Schei«, în cea germană »walachische Vorstadt« şi »obere Vorstadt«; iară Maghiarii îi dic »Bolgárszék«.

Din numirea suburbiului »Schei« şi din numirea »Bulgarilor« imigraţi s'a făcut deducţiunea, că predecesorii Românilor din Schei sunt descendenţi direcţi din tulpina Bulgarilor lui Asparuc. Deducţiunea această este lipsită de orl ce basă istorică şi stă în contradicţiune cu adevărul, după cum se va vedea din cele ce urmează:

De pe timpul lui Petru şi Asan începe poporele predominante în

»Fiind la acesta vreme mare scumpete şi fomete la ţera Bulgarilor, şi fiind că pe aceste vremi s'a fost început a se zidi biserica Sasilor, mulţi din Bulgarii s'au sculat de la ţera lor de au venit la acest loc — şi venind cu muerile şi cu copiii s'au aşezat afară din cetate făcându-şi colibi şi din an

imperium Asanizilor erau Bulgarii şi Români (Valachii). »Imperium Bulgarorum et Valachorum« a fost numele oficios al celui imperiu, după cum se poate constata din o mulţime de documente, între altele, din epistolele papilor: Inocentiu III şi Gregoriu IX. Aşa numiţi »Valachii« au fost însă, conform mărturisirei istoricilor contemporani, şi după cum se vede până în ziua de astăzi, sunt mai numeroşi, decât Bulgarii, prin acele părţi ale peninsulei balcanice, care au constituit odinioară imperiul Bulgarilor şi al Românilor.

Numirea de imperiu al Bulgarilor veni tot mai mult în us în secolul al XIII şi al XIV, parte pentru prescurtarea numelui, ce'l purta imperiul de dincolo de Dunăre, parte pentru ca să se deosebescă de Români, cari din secolul al XIII îşi aveau statul lor propriu dincoace de Dunăre, cu numele »Valachia«. Astfel numele »Bulgar« ajunsese a avea înţeles mai mult geografic, de cât etnografic; şi aşa locuitorii, cari veniau de dincolo de Dunăre se numiau »Bulgarii«, cam tot cu aceeaşi raţiune, după cum numesc cei din România până şi în ziua de astăzi »Ungureni« pe Români din Ardél.

Mai mult: Mai târziu li se da chiar Românilor de dincolo de Carpaţi numele de »Bulgarii«. D-nul Hajdău în »Istoria critică a Românilor« Fasc. I. p. 12, premitând aserţiunea: că »până în timpii mai noi Ardelenii ne hotezau pe noi (pe cei din România) câte odată cu epitetul de Bulgarii« citează pe sasul Reichersdorfer, care scriind în prima jumătate a secolului al XVI se rostese despre suburbiile Braşovului: »unum incolunt Bulgarii, alterum Hungari, saxones agricolae tertium«; şi apoi nu mai departe decât pe pagina următoare acelaşi autor pune în loc de Bulgarii pe Români »Valachii« dicând: »reliquam loci istius partem intra ipsas usque montium angustias Valachi fere occupant, hic templum habent et ei praesidentem sacrificulum« (pe românesce: cealaltă parte a aceluiaş loc în strimtorile munţilor o ocupă mai numai Români, aci au biserica şi preot).

Am mai potea cita şi pe celebrul sas Eder (Scriptores Reipus Transsilvanicarum t. I Cibinii 1797). Aceste dice la pagina 34. »Atque hoc vocabulo (e vorba de Bulgarii) saepe nostri scriptores Valachos adpellant«, şi apoi special despre Români de Braşov »Nec fortasse abs re Coronense suburbium, Valachis habitatum, hodieque Bolgarszék appellatur«.

Din aceste se poate vedea, că numele »Bulgarii« deveni sinonim cu acela de »Valachii«. —

În privinţa numelui »Schei« se poate constata, că cronicile noastre cele vechi numiau »Schei« pe »Bulgarii«.

Fiind numele »Schei« sinonim cu numele »Bulgarii«, şi numele »Bulgarii« sinonim cu numele »Valachii«; urmează sinonimitatea între »Schei« şi între »Valachii«.

De sine se înţelege că concluziunea această are valoare pentru cazul din cestiune.

Dacă am admite, că aceste dovezi numai în parte ridică vëlul întunerecului, ce acopere provenienţa Românilor din »Schei«, apoi dispunem de unele documente, care acel vël îl delatură cu totul şi cestiunea devine clară ca lumina soarelui — sunt acele documente, care în timpul din urmă au făcut minuni în privinţa provenienţei şi a originii popoarelor, şi a căror putere este irresistibilă, sunt dovezile, ce ni le prestau cercetările limbice şi arheologice. Să admitem deducţiunea combătută de noi şi suppoziţiunea susţinută de contrarii romanităţii aşa numiţilor »Bulgarii« din suburbiul Schei: că aceşti Bulgarii s'ar fi romanisat în decursul timpului prin Români, cari au venit successive din alte părţi; în cazul acesta ne spune limbica şi arheologia în mod apodictic, că în asemenea procese de asimilare trebuie să se strecore şi să rămână la descendenţii popoarelor asimilate cel puţin unele cuvinte, datine şi alte momente caracteristice.

în an au venit tot mai mulți<sup>2)</sup>. După aceea au mers la domniul sfatului, de s'au rugat, ca să-i îngăduiescă să facă o biserică de lemn său de scânduri, precum se vede și acum fiind în curtea bisericii<sup>3)</sup>. Apoi se înșiră preoții cari s'au succedut până la 1495. Atunci „dând D-zeu cuget bun la domnul țării muntenești Neagoe Basarab, voevod fiind, și cu rugăciunea orașenilor de aici au scris — cu rugămintă trimetînd și multe daruri la domniul de-aici, ca se dea slobozenie să facă o biserică de piatră și așa cu ajutorul lui D-zeu și a lui Neagoe voevod s'au dădit biserică și boltița, unde șed și stau muerile.“ Apoi era să arată preoții cari au urmat până la popa Mihai<sup>4)</sup> și popa Ienea (Ión). Vorbind despre acești preoți dice că „în zilele acestor preoți multe cărți s'au tipărit pe limba sîrbescă și românească la anul 1580.

„În zilele județului Hirschel Lucas multă silință au avut acești doi preoți la S-ta biserică cu învățătura. La anul 1583 s'a milostivit d-nul țerei Moldovei Petru Dimitrie Cercel, fiul Petrașcului voevod, domn muntelesc și s'au zidit tinda său biserică unde șed și stau muerile și s'au zugrăvit cu infrumșetate chipuri, precum se arată până acum. Și alte lucruri scumpe au dat la această biserică.“ Mai departe „în zilele protopopului Michaiu, Aron voevod de la Moldova a trimis multă milostenie la această sfântă biserică și s'au mai înălțat turnul bisericii, și cele ce nu s'au isprăvit de Petru Vodă, Aron Vodă toate le-au isprăvit și s'au infrumșetat sfânta biserică, precum se arată acum, la anul 1595. La anul 1599 s'a sculat Michaiu Vodă, domnul țerei muntenești, trecînd muntele într'această țară și făcînd multă stricăciune la multe locuri, pentru acea

Din toate acestea nu se află nimic, ce ar putea reaminti procesul de asimilare, respective de romanizare, și dacă așa numiții „Bulgari“ veniți la Brașov în anul 1392 ar fi fost de naționalitate bulgară, cu limbă bulgară, cu datini bulgare etc. apoi urme de atare particularități naționale s'ar fi putut conserva nu numai din cauza scurtimei timpului de vr'o 400 de ani, ci și din cauza izolării și a separatismului, ce se observă și astăzi de către Românii din Schei față de cei-lalți Români din apropiere, care separatism se arată mai cu seamă în căsătoriile lor, căci connubiile între ei și alți Români din jur, țin de domeniul rarităților. Ce e drept, găsim la Românii din Schei unele datine deosebite de ale celor lalți Români, locuitori în alte suburbii și în jurul Brașovului, cum sunt d. e. petrecerile „junilor“ la sărbătorile Paștilor, care se fac într'un mod particular; însă aceste datine le-au putut aduce de peste Dunăre predecesorii Românilor din Schei, ca Români (Valachi) și nu ca Bulgari, și apoi în cele din urmă chiar acestor datine, cum sunt petrecerile „junilor“ arheologia etnică trebuie să le caute proveniența pe la Tiberu și nici de cum pe la Volga. După aceste putem încheia această notă cu cuvintele d-lui Hajdău „Despre imaginarea origine bulgară a Romanilor din Schei nu există nici o probă; Totă istoria lor civilă și eclesiastică este curat românească. Patronii ai lor au fost tot-d'a-una Domni din Muntenia“ după cum se va vedea și din manuscrisul, de care tractăm în scrierea de față. Nota publicătorului.

<sup>2)</sup> Afară de motivele produse aci stă venirea așa numiților „Bulgari“ la Brașov în strinsă legătură cu evenimentele politice, ce se petreceau pe acel timp în Bulgaria. La 1389 fură Bulgaro-Românii, aliați cu Serbii, învinși la Cossova de către Turci. În lupta acesta cădu însuși sultanul Amurat. Fiul și următorul său, crudul Baiazet I. numit „fulgerul“ băgă grăză în creștinii prin crușimile sale, trecînd tot ce-i sta în cale prin foc și prin sabie. Mulți locuitori din Bulgaria fugiră atunci căutându-și altă patrie dincoace de Dunăre. În această categorie cad de bună seamă și Bulgarii veniți la Brașov. Nota publicătorului.

<sup>3)</sup> Pe când s'au scris aceste era încă biserică cea veche. Locul unde a fost altarul este acoperit astăzi cu o capelă în care se află o cruce de piatră. Nota publicătorului.

<sup>4)</sup> Coresi.

s'a sculat județul de aici anume Valentin Hirschel (p. 88-a) și cu alți domni de ai sfatului și cu protopopul Michaiu mergînd cu multe daruri, rugându-l ca să apere acest oraș și acest ținut al Barsei, să nu facă stricăciune și așa au făcut bună linisce.“

La anul 1604 a fost trimis protopopul Michaiu de către magistratul din Brașov cu solie la Șerban domnul țerei muntenești, rugându-l ca să vină la Brașov, ca să-l apere în contra lui Moise Sekély. Șerban venind l'au primit cu mare cinste dăruindu-i și multe daruri. Urmază mai de parte o expectorațiune a autorului, în care dice: că unde era ca să trimită vre-o solie tot din Schei trimitea, și când orașul era în pericol, chemau Sasi pe protopopul cu 2 jurați (epitropi bisericesci) la svat și se consultau, era în vremile de acum (la 1780) tot acel bine l'au uitat și sînt ticăloșii Schei (români) supuși, și cu mare pizmă sunt Sasi asupra lor, fiind opriți măcelării și industriașii români a'și exercia meseriile lor!

După mai multe schimbări de preoți arată, că fiind protopop Vasilie, a fost trimis de svat și de oraș la d-nul Grigorie (hica voevod, de bună seamă era în vre-o solie).

Venind acest protopop Vasile mai târziu în discordie cu preotul Vălcule, magistratul Brașovului l'a pus la închisore.

Metropolitul Sava venind la 1675 la Brașov la intrigile preotului Vălcule, a voit să depună pe prot. Vasilie, însă magistratul și sutașii n'au suferit, și metropolitul n'a putut străbate cu voința sa și s'au întors scărbit.

Se dice mai departe: că escându-se certă pentru ocuparea locului de protopop, fiind unii orașeni pentru preotul Teodor, pentru care era și magistratul, era alții pentru preotul Radu Tempea, nu se scie ce cuvinte să fi grăit părintele Radu în contra magistratului, căci acesta l'a pus la arest în casele sfatului mai multe săptămâni. După aceea l'a slobozit, și tot a ramas protopop până la sfârșitul vieții sale 1742.

După protopopul Radu a fost protopop Eustatie Gridu. Acest protopop a fost la țera Moscului la Petruburg pentru milostenie, și aducînd multă milostenie, dintr'acei bani s'a făcut turnul, în care este ceasornicul, aducînd și trei rînduri de sfite de la Chievu, care le-a dăruit, o egumeniță. Această egumeniță, cu numele Cherghina, înainte de a se călugări, fusese măritată aici la Brașov după un baron, și mergînd de aici cu bărbatul său în Rusia acolo a rămas văduvă și după aceea s'a călugărit la Chievu.

Continuându-se numărul Românilor brașoveni mai din tinși în trecut „cuvine-se a se pomeni și Petru dascalul, fiul părintelui Dimitrie Duma. Acest dascal, căsătorindu-se a doua oară nu s'a mai putut face popă și a ramas dascal și cântăreț la această biserică<sup>5)</sup>, multe cărți le-a tălmăcit și le-a scris latinește, grecește și serbește.“

Incepînd împărătesa Rusiei în alianță cu împăratul Carol VI. rebel în contra Turcilor la 1738 un român brașoven cu numele Ilie Birtu „a strins din indemn propriu o companie de catane voluntari cu banii săi și a mers în țera românească în ajutorul nemțului.“ După ce s'a terminat rebelul „s'a milostivit împărăția și i-a orânduit să aibă pensie câte 400 florenți nemțesți pe an.“

<sup>5)</sup> La S. Niculae.

„Acest vrednic de laudă căpitan multă gălcévă a avut cu magistratul, că puind o cruce lângă casa sa magistratul n'a voit să o îngăduiească și așa având multă gălcévă, a mers la Sibiu și de-acolo a adus poruncă și a făcut acea cruce. După aceea puind svatul multă pizmă asupra lui, a avut multă gălcévă și pentru oraș a avut multă silință, că fiind de multe ori grele porunci la acest oraș, dinsul ca om vrednic a stătut in-potriva magistratului și socotesc că după sfârșitul vieții dinsului mulți își vor aduce aminte de binele și ajutorul, care l'a făcut la orașul acesta.“

„Orânduindu-se la 1761 pentru cei ne-uniți Vlădica Dionisie Novacovică aici in biserica din Brașov s'a făcut instalația, pe acest vlădică protopopol Eustatie l'a jurat.“ Acest episcop a dispus, ca să se compună o statistică despre biserici, preoți și despre numărul sufletelor. După aceea conscriere numărul populației române neunite din următoarele comune era, după cum se arată in această tabelă, in care noi adaugem și numărul sufletelor după starea de astăzi a populației române gr.-orientale, precum și diferența între atunci și acum.

Conscripțiunea Românilor de rital gr.-oriental,  
din anii 1762 și 1882.

	La anul 1762	La anul 1882	Diferința
In Schei <sup>6)</sup> . . . . .	3625	4842	1217
„ Brașovul vechiu } Brașov.	1145	1974	829
„ Stupini . . . . .	335	555	220
„ Dirste . . . . .	250	618	398
„ Bacifalu . . . . .	458	1809	851
„ Turcheș . . . . .	707	2285	1578
„ Cernatu . . . . .	402	1213	811
„ Satu-lung . . . . .	699	6359	5660
„ Tărlungeni . . . . .	526	1570	1044
„ Zizin . . . . .	76	315	239
„ Purcăreni . . . . .	288	1160	872
„ Prejmer . . . . .	604	996	392
„ Herman . . . . .	392	903	511
„ Sân-Petru . . . . .	231	619	388
„ Bod . . . . .	295	390	95
„ Helchiu . . . . .	240	500	260
„ Nou . . . . .	109	203	94
„ Feldiôra . . . . .	530	1066	536
„ Rothav . . . . .	222	440	218
„ Măgheraș . . . . .	237	488	251
„ Apața . . . . .	230	342	112
„ Crisbav . . . . .	326	519	193
„ Vlădeni . . . . .	814	1373	559
„ Codlea . . . . .	552	1358	806
„ Vulcan . . . . .	301	561	260
„ Zernești . . . . .	1822	3430	1608
„ Bran . . . . .	3219	8462	5243
„ Tohanul nou . . . . .	416	897	481
„ Râșnov . . . . .	1047	2787	1740
„ Cristian . . . . .	449	800	351
„ Ghimbav . . . . .	199	515	316
„ Tîntari . . . . .	909	2270	1361
	21755	51149	29394

<sup>6)</sup> Observăm că in comparație cu celelalte comune mai puțin spor se arată in suburbiul Schei; ba in timpul din urmă se arată o scădere îngrijitoare. La anul 1869 a fost numărul populației gr.-orientale in Schei 5613. Comparând această sumă 5613 cu cea de astăzi (4842) se arată in timp de 13 ani un scădemēt de 771 (!). Nota publicatorului.

Pe timpul episcopului greco-catolic Petru Aron, care a păstorit de la 21 August 1753 până la 25 Fevruarie 1764 s'au ars 37 de mănăstiri de sub munții din țera Oltului sub pretext, că sunt gazde de hoți, afară de mănăstirea din Sâmbata, care era satul Brâncoveanului.

Urmând apoi episcopul Athanasie (1765—1772), acesta, după cum se scie, umblă mult timp in visitațiune canonică, astfel veni și la Brașov. „Stringându-se toți preoții in prund la cruce<sup>7)</sup> și neguțetori și alți orășeni propovedui aici unația, ținând acesta comedie ca la 3 ceasuri și nimenea nici un răs-puns nu i-a dat, și așa s'a dus de la Brașov.“

Nu fără interes va fi a reproduce aci și unele momente relative la modul, cum s'a introdus luxul între Români brașoveni, a cărui urme se găsesc până in ziua de astăzi chiar la poporul de rând.

Etă ce conține manuscriptul in această privință:

„Spune că mai nainte n'au fost omenii cu atâte mândrii și zavisti, până ce a venit Ardēlul sub Nemți in zilele împēratului Leopold. După aceea au venit niște neguțetori greci și s'au așezat la ulița, ce se numește Furcôe și așa începēd a face case de pētră și portându-se cu multe mândrii, mai ales muerile lor fiind cu multe scule scumpe și cu sălbi de galbeni la grumazi, care aceste mândrii n'au ținut multă vreme numai vr'o 17 ani până la vremea Curuților și așa acești greci cu totul s'au stins și s'au săracit.“

»După aceea venind éra de la țera turcescă niște neguțetori, cari la acea ulița s'au așezat, și scornind multe mândrii, și acest lucru necuvios a începēd la anul 1765. Și alții din neguțetorii locului s'au indemnāt la aceste lucruri ne-cuviöse, a zidi case, la care multă sumă de bani au cheltuit, și a face haine scumpe muerilor și lor; și nunumai aceia, cari ar fi avut cu ce face, ci și cei cari n'au avut, s'au indatorat, de și-au făcut case și haine scumpe lor și muerilor lor. Și unii, cari au avut case bune, remase de la părinții lor, le-au stricat și le-au zidit cu mare cheltuială, oșebit de acesta și hainele, care aveau cu cinste a le purta, le-au stricat, și au făcut din mentii lungi scurte, din rochi sucne și midere, și peptare cu flori de fir, care la un peptar și câte 50 fl. au cheltuit, dar încă la căițe (ciapse) cheltuind 8, 10, 12 galbeni, dar încă la bundele, care le fac acum muerilor, de mătase, blănite cu samur séu cu șder câte 20 și 30 de galbină, oșebit de aceste scule adecă mărgăritare, cercei și inele scumpe, care socotindu-se la unele pôte fi mai mult de 2000 de florinți.“

Ca incheiere mai adaugem in această dare de sēmă, că acest manuscript la foia 79 conține un conspect despre unele din familiile cele mai vechi, care s'au așezat la Brașov, dintre care unele mai sunt reprezentate prin descendenții lor până in ziua de astăzi, precum Boghinești, Lăbeșești, Mămulești, Oțoțonești, Negușești, Velicânești, Boghicești, Pădurești, Cepești, Puricești, Meșotești ș. a.

Publicând această dare de sēmă nu putem reticē dorința, ca manuscriptul din cestiune cât mai curēd să intre intr'o bibliotecă publică.

<sup>7)</sup> Așa se numește și astăzi piața, ce se află in fața bisericii Sântului Nicolae. Nota publicatorului.



## Idealul învățătorului român.

(Continuare.)

### b) Insușiri spirituale-morale.

1. Religiozitate și moralitate: S'a spus de bărbății cei mai competenți în educațiunea tinerimei, că baza cea mai esențială a unei bune educațiuni este iubirea către Dumnezeu și împlinirea sântelor lui comande. „Tote cunoscintele folositoare, ce se învață în școală, dice Cristofor Schmidt, nu pot avea nici o valoare, de cât numai prin pietate; ea e singurul bun necesar. Precum în Aritmetică cifrele semnificative sunt indispensabile spre a da valoare nulei, asemenea și în viața noastră, pietatea și temerea de D-țeu sunt indispensabile spre a da valoare talentelor și operelor umane.“

Pe pământ nu aflăm nimic statornic. Nu ne putem încrede cu siguranță nici în numărul și iubirea amicilor. Debilitatea noastră o constatăm și mai bine atunci, când boale epidemice sau resbele crâncene seceră viața a mii de suflete în câte-va minute, sau când elementele naturii se conjură furios asupra pământului, atunci omul simte, că el de sine nu mai poate nimic, și că este și trebuie să fie dependent de o altă putere mai înaltă, în care să-și afle ajutor, scut și mângâiere și acea putere noi o numim cu venerațiune Dumnezeu. A ne afla dependenți și tot de-odată scutiți și apărați de această putere prea înaltă este un sentiment plăcut pentru noi. Sentimentul acesta plăcut, care ne unescă cu D-țeu, se numescă sentiment religios. Țr sentimentul ce avem de a reprobă răul și a urma binele, ca prin acesta să devenim tot mai plăcuți înaintea lui Dumnezeu, se numescă sentiment moral.

Cultura acestor sentimente pe terenul educațiunei este de cea mai mare însemnatate și de la învățător trebuie să se transplante și să domniască în întregul organism scolastic, pentru-că numai prin aceste sentimente omul ajunge la cunoscința de sine și să pune în raporturile cele mai intime cu D-țeu, cu natura și cu oamenii. Tot numai prin ele se poate da omului o direcțiune firmă și rezolută în viață și să poată prevedea așa dicând c'un caracter nobil. Și acest caracter va fi cu atât mai intensiv, cu cât cantitatea de idei morale se va împreuna mai strâns și mai viu cu sentimentul religios.

Învățătorul dară trebuie să fie pe deplin pătruns de adevărurile religiunei creștine și pe deplin insușit de o credință neștrămutată și de o iubire curată către D-țeu și imboldit de o stăruință neobosită pentru esersarea binelui și reprobarea reului. Acestea sunt cele mai însemnate mijloce prin care se hrănesc și se consolideză în om sentimentele religioase și morale. Lipsit de acestea, cum ar putea învățătorul să le sădesească în inima copilului. Apoi e cunoscut și adevărul acela, că numai ce ese din inimă și din convicțiune proprieă pătrunde Țr la inimă și se preface în convicțiune. Inșă și aci mai mult ca orî și unde, să cere și aceea, ca învățătorul, cea ce dice cu cuvântul să și adevărească prin faptele sale. Principiul: „vorbele mișcă, exemplele atrag,“ și are și aci valoarea sa nedisputată. Pentru exemplu, cum ar putea învățătorul să facă pre copii a cerceta regulat sf. biserică, a fi cu atențiune la servițiul Dumnezeiesc, a se împărtăși cu sfințele taine în pomenitele posturi, decât el singur

nu va premerge cu exemplul, prin care copii singuri să se convingă în faptă de toate cele auzite despre acestea în școală de la învățătorul lor! Să înțelege și aceea, că învățătorul să se ferescă ca de foc de-a căuta cum-va să suplinescă toate acestea prin vre-unele prefăcătorii, sau să îmbrace mantia fariseismului, pre care l'a urit și combătut atât de mult învățătorul cel mare, Isus Christos.

O purtare morală alasă, o conduită esterioră exemplară, un simț temperat, o espresiune precugetată și o seriozitate venerabilă sunt și rămân condițiunile nedispensate ale învățătorului și aci, în punctul suprem al educațiunei.

2. Consciențiositate: Numai acela se poate numi adevărat învățător, care îmbrățișază cariera acesta cu zel și căldură și nici o dată ca o direcțiune sau ca un mijloc pentru susținerea vieții.

Chemarea de învățător, pe cât este de înaltă și de sublimă, pe atât este și cea mai plină de răspundere, de cât oricare alta; de aceea ea nu trebuie impusă nimenui, fără propria și libera sa primire, căci ea nu poate fi împlinită ca o sarcină sau ca o necesitate, ci numai prin vocațiune, adecă prin indemnul și aplicarea sa intimă și naturală. Tote datoritiile și obligămintele ce i-le impune societatea trebuie dară împlinite nu de silă, ci din libera voie și cu tragere de inimă; numai atunci se poate numi învățătorul consciențios în împlinirea sublimiei sale chemări.

3. Paciență: De chemarea unui învățător sunt legate o mulțime de greutăți și necasuri și astfel împreunată cu o mulțime de neplăceri.

În spinoasa dar măreța lui chemare nu are bietul învățător mai nici o di liniștită, nici o di în care orizontul vieții lui să nu fiă acoperit de nori grei. Nu este pentru el mai nici oră chiar în care să nu se năcăjescă și să nu se amărăscă prin un șir continuu de neplăceri și dificultăți provenite atât din partea elevilor, cât și din partea altor oameni. — Și învățătorul, care nu e înarmat cu arma pacienții și a răbdării, e tot de-a-una în pericol de a-și espune viața sa multor boale, Țr pe elev de al maltrata într'un mod, de-și nu barbar poată, dar destul de uricios.

Copilul este o ființă, care se formeză mai cu incetul decât toate celelalte ființe din lume, și învățătorul de aceea nu poată pretinde a vedea îndată fructul ostenelelor sale, căci adevăratele fructe ale educațiunei să coc prea târziu și numai acei învățători le pot culege, cari de la sămănarea lor și până aci au fost cu paciență. Smiles dice: „Adevăratul progres nu poată sbura ca paserea. Resultatele mari nu se pot ajunge îndată, și putem fi mulțamiți, decât aci ca și în umblet, putem înainta pas în pas. Poma cea mai bună ne face să așteptăm mai mult după ea, pentru că ea se cove mai târziu.“ — „Nu fiți lacomi în progres, dice mai departe Andreiu Tay, inșă nici o di să nu trecă, în care să nu progresați!“

Salturi în natură nu se pot face, așa-dar nici în educațiune. Orî ce înțelă sau pripire este necompatibilă cu mersul naturai al dezvoltării facultăților omenesci și nu poată fi de nici un folos, ba încă o dezvoltare prea pripită a inteligenței poată

fi vătămătoare sănătății copilului. De aceea învățătorul să grăbiască încet și să cunoscă, că numai prin răbdare și răbdare se poate lupta cu bun succes în contra tuturor necazurilor și dificultăților, ce sunt împreunate cu chemarea sa.

4. **Constanță și consecvență:** Tot ce învățătorul prescrie elevului său, trebuie să se împlinescă, ca și o lege sănătă. Acesta se va întâmpla numai atunci, dacă învățătorul se va ține strins fără abatere de la ceea ce a spus odată. Este ușor de înțeles, cum că ori ce neregularitate sau neglijență din partea învățătorului în punctul acesta, poate să-l facă a pierde rezultatul a lungi și ostentive lucrări, numai pentru că chiar momentul neglijat poate să fie cel mai nimerit, în care învățătorul ar fi putut face mult pentru înaintarea tinerimei încredințate lui. Ori ce lipsă de continuitate în lucrare din partea învățătorului e în stare a aduce pe elev la neascultare și în cele din urmă la renitență și astfel la emanciparea cu totul de influența lui. Lipsa de constanță și perseverență în lucrarea învățătorului slăbesc preparațiile sale anterioare și nimicesc rezultatul sperinței, ce i-a succes a și-o dobândi. E de însemnat în urmă, ca învățătorul să consacre misiunii sale, — fără întrerupere, întregul său timp și întregile sale puteri de care dispune, fără a le întrebuiți în alte ocupații, care nu ating nici pe departe reionul și însemnătatea înaltei sale chemări și care din nenorocire să observe la mulți învățători.

5. **Iubire:** Învățătorul numai atunci va reuși cu străduințele, explicațiile și povătuirile sale, când elevii vor simți, că sunt iubiți de el tot mai ca de un părinte bun.

Un copil nu se poate forma fără supunere și ascultare, însă cu cât acestea vor fi mai benevole, cu atât progresul elevului va fi mai mare și mai temeinic.

Iubirea este sentimentul cel mai comunicativ pentru orice creațiune, ea singură poate domoli mai cu înlesnire și caracterile cele mai obstinate și naturile cele mai rezistente. Numai când elevii vor vedea că învățătorul lor asudă și lucrează pentru toți fără predilecțiune și că este gata a sacrifica pentru ei chiar propriile sale interese, numai atunci se vor putea convinge că toate recomandările învățătorului ba chiar și asprimea întrebuițată de el în unele cazuri nu poate avea alt scop, de cât numai binele și înaintarea lor. Numai atunci dic, vor primi cu respect și recunoștință tot ceea ce întreprinde el și vor căuta a-și însuși nealterat toate învățăturile lui.

Prin impunere și asprime, — fără iubire, tot ce ar lucra învățătorul pe terenul cultivei elevului nu poate fi de nici un folos după dăsa sf. scripturii: »De aș grai în limbă ingeresc și omenesc, érá drágoște nu am, făcutu-m'am aramă sunătoare și chimval resunător.« — Iubirea este singurul canal prin care învățătorul comunică confidențial elevului său tot ceea ce cere de la densul chemarea sa.

Un model de adevărată iubire către prunci a fost marele învățător al lumii, Isus Christos. Totă viața sa a respirat cea mai curată și mai neuitată iubire către întreg genul omenesc. Numai prin această iubire a putut el apoi cuceri inimile tuturor. Un adevărat model de iubire fu renumitul Pestalozzi, el dic: »Iubesc pruncii și pentru densii voi să trăiesc.« — Numai prin iubire sinceră și nefățărută și va putea atrage și învățătorul iubirea și încrederea elevilor săi. Dar »să nu iubescă

nici cu cuvântul, nici cu limba, ci cu fapta și cu adevărul.«

Incheiu punctul acesta pre lângă o mică observațiune, că iubirea învățătorului către elevul său să fie tot de-a-una moderată și exprimată mai mult prin serioșitate, căci de multe ori strică mai mult iubirea neraționată, de cât stricteța prea severă. Și apoi pre cât este de ușor pentru învățător a-și câștiga autoritate și iubire înaintea elevului său, pe atât de ușor este a le pierde. Le câștigă ușor, pentru-că copii sunt prea inferiori și prea neajutorii pre lângă cei crescuți și le perde ușor prin: descoperirea unei mici slăbiciuni, prin o purtare fără tact, prin o asprime prea mare și prin alte neplăceri și slăbiciuni descoperite de copil la învățătorul său.

Fără autoritate și fără iubire, învățătorul nu va putea nici menține disciplina, nici educa. De aceea învățătorul trebuie să-și conserve tot de-a-una un aer blând, însă grav și serios, fără să glumescă cu elevul său, sau să-și detragă cuvântul rostit cu hotărâre.

6. **Activitate și zel:** Ori ce om, ca să potă progresa în continuu în toate direcțiunile dezvoltării omenesci și ca să-și potă satisface toate trebuințele sale, trebuie să lucre. Chemarea învățătorului având de obiect formarea de oameni cuvântători, adică dezvoltarea facultăților a celei mai nobile ființe din natură, este atât de grea și de obositoare pentru el și care nu poate fi împlinită, de cât numai prin o abnegațiune de sine, prin o activitate neîntreruptă și prin un entuziasm neslăbit în importanța și realizarea ei. Astfel învățătorul nu trebuie să dispere nici o dată, ori ce greutate și neajunsuri ar întâmpina, gândindu-sa că ori cât este de grea, totuș e superioară ori căreia alta, căci de la ea atâră fericirea tinerimei și viitorul națiunii. Pe de altă parte învățătorul nu trebuie să condiționeze nici o dată lucrarea sa de răsplătă materială, ce o ar primi, ci ori-care ar fi aceea, el să se silescă cu zel și activitate neîntreruptă a deprinde pre copii la întrebuițarea bună a timpului, ocupându-i neconținut cu studiul și delectându-i cu știința, sau dispensându-i de la acela, — când cere trebuința, ér numai prin alte ocupații potrivite și recreatoare, dar tot o dată și folositoare. O di petrecută în neactivitate este o di perdută și dițele omului sunt numărate și neprevăzute. Astfel lucrul de a di nici o dată nu trebuie lăsat pe mâne. Învățătorul e dator să lucreze cu silință și constanță în sfera activității sale căci răspunderea sa morală este mare în toate condițiunile și împrejurările. Despre acesta mai nimerit se exprimă Iosif de Calazenz: »Tu nu ești responsabil înaintea lui Dumnezeu numai de tine însuși, ci și de junimea ce-ți este încredințată. Prepară-te cu îngrijire pentru ziua cea mare, când va trebui să-ți dai sémă de tot ce ai făcut. — Învață dară a prețui după adevărata sa valoare vocațiunea ta! Binele junimei e în mâinile tale. Ea te va binecuvânta sau te va blăstema, după cum vei fi știut a o conduce.« — Ér răsplata ostenelelor sale să-o caute numai în mulțămirea consciinței și în afecțiunea și recunoștința școlariilor săi.

7. **Modestia:** Acesta după expresiunea poetului:

- »E fiica înțelepciunii, încântul frumșetei,
- »Profumul preferinței, desemnul purpurii,
- »Valoarea cuvinței; cununa tineretii,
- »E lină grațioasă ca ceriul azurii.«

Modestia este și trebuie să fie cununa celor lalte virtuți

ale învățătorului. El nu trebuie să se creadă pre sine nici o dată deplin perfect, orî cât ar reeși în întreprinderile lui, căci perfecțiunea este nefinită ca și însuși Dumnezeu de la care emană. Și învățătorul a se crede perfect în chemarea sa este a se opri pe calea progresului. Totă viața noastră nu e altă de cât o scôlă, în care nici o dată nu învățăm de ajuns. Și învățătorul, care ar ține prea mult de sine, n'are de cât să-și pună știința lui în comparațiune cu nesciința și se va convinge îndată: că orî-cât ar fi de mare mulțimea lucrurilor, care le știe, este foarte mică și neînsemnată pre lângă numărul nemărginit al celor ce nu le știe. Dincolo de cerul cunoștințelor tale este un gol nemărginit și întunecat, acesta este imperiul cel estins al ignoranței și numai acel om poate fi mai perfect, care s'a silit a umplea mai mult din acest gol, séu acela care să străduiescă neîntrerupt a se apropia tot mai mult de periferia imaginată a acelui gol. De aceea învățătorul se caute pre cât e cu putință a se apropia tot mai mult de marginile perfecțiunii, dar tot de-a-una să creadă mai puțin de sine, și că orî care ar fi cunoștințele lui, orî cine este în stare să-I mai învețe ceva.

Învățătorul să nu poftescă nici o dată ce e prea mult, séu ce e imposibil de a se împlini, decât vrea să păstreze în sine ecvitatea, de care omul modest și onest nici o dată nu se depărtază. Singură condițiunea vieții nu-i impune alt-ceva învățătorului de cât modestia. Purtarea modestă este singură, care recomandă pre un învățător bun.

8. Moderațiune: Învățătorul să nu aspire nici o dată după lucruri vanitose, nici să-și creeze trebuințe de prisos sau mai pre sus de mijlocele, de care dispune: Cu privire la acesta învățătorul va trăi cu simplitate în mâncări și îmbrăcăminte, nepermițându-și a se imbuia în mâncări neregulate sau în haine luxoase, de ore ce meritul omului nu se judecă după splendoră lucrurilor ce le posedă, ci după valoarea morală a lui. Apoi e știut și aceea, că întrebuintarea lucrurilor de prisos duc pe om la sărăcie, în vreme ce moderațiunea în toate îl duce la economie și înavuțire. Dar și din alt punct de vedere, orî ce haină fie cât de simplă numai fie curată și orî ce mâncare fie cât de ordinară, numai să fie nutritore, sunt mai priincioase omului și mai de recomandat, de cât orî ce alte obiecte scumpe dar necurate sau orî ce mâncări rafinate dar nenutritore. Tot de-odată urmând învățătorul astfel va face ca și elevul séu să se acomodeze exemplului séu, și când va fi vorba de a deprinde și cultiva această virtute în el, va ave un succes cu mult mai influențator și mai imbu-curător.

9. Tact și rutină pedagogică: Prin tactul pedagogic învățătorul se pune în stare a afla la moment ce e bun și cuviincios a se preda în fie care cas ce-i vine înainte; ér prin rutină pedagogică i se înlesnesce modul de a pute cefptui cu siguranță ceea ce se cere la fie care moment, Să se ferescă însă învățătorul de a cădea într'o rutină mecanică.

Rutina învățătorului trebuie să aibă de basă știința, fiind-că educațiunea este o artă și încă cea mai sublină artă și ca astfel trebuie să ia de basă știința.

Fără arta educațiunii, învățătorul de ar fi insuflețit de cea mai clară iubire către elevul séu și de cel mai învăpăiat

zel către chemarea sa, totuș nu o va pute împlini pre ceea în nici un cas\*).

10. Patriotism: Orî-care individ trebuie considerat, ca făcând parte dintr'o națiune determinată, dintr'un stat în care el se află. Această considerațiune merită atențiunea specială a aceluia, căruia îi este încredințată educațiunea tinerimei.

Acesta nu trebuie să se mărginescă a face din copil numai un om bine educat, ci și un cetățean adevărat, un patriot bun. De aceea să cere, ca învățătorul să fie pe deplin pătruns de adevărata credință cetățenească, de simțul comun, de iubirea de patriă, de respectarea legilor ce stau în consonanță și în deplină armonie cu adevăratele interese ale tuturor cetățenilor ce compun un stat, pentru care în casuri periculoase, să fie în stare a-și jefi nu numai tot ce are, ci chiar și însași viața sa. Exemplele Mântuitorului, ale apostolilor, ale martirilor creștinismului și ale tuturor bărbați, cari s'au jefit viața pentru binele comun vor fi nisce îndemne destul de puternice de-ai însufla învățătorului simțimentele adevăratului patriotism, fără care națiunile pier. De aceea cu drept să poate dice, că: patriotismul învățătorului e viața națiunii.

11. Personalitatea învățătorului: Sub acesta să înțelege complexul sau suma tuturor însușirilor învățătorului atât morale, cât și manifestațiunea esterióră a lui. Școlarul creșdând în autoritatea învățătorului pe de o parte, ér pe de alta atras prin exemplul séu, caută a-și însuși nu numai însușirile cele bune ale învățătorului, dar și apucăturile și inclinările cele rele. Școlarul creșdând în fine în autoritatea învățătorului și fiind atras prin iubire către densus, să formeză și consolidează în el întreg chipul și asemenarea învățătorului séu. De aceea învățătorul să fie tot-dea-una consciu de pozițiunea sa întrebuintându-o și folosindu-o cu prudență în servițul bunei educațiunii.

Deprinderea și dedarea jócă un rol foarte însemnat la formarea și consolidarea caracterului în elev. Așa d. e. învățătorul înzadar va căuta a consolida statornicia în caracterul elevului, decât el însuș nu va fi statornic; religiozitate și moralitate, decât el însuș nu va fi un model de toate însușirile cele bune ce voiesce a-le desvolta în elev. Voiesce învățătorul să manție disciplina, fie el însuși un model în observarea și împlinirea ei; voiesce ca elevul să observeze legile morale, el e dator a-le observa mai strict; voiesce ca școlarul să cerceteze regulat școla și să țină regulă în toate lucrurile sale, el însuș trebuie să premérgă cu exemplul. Scurt după cuvintele S. Scripturii: »Întru toate te arată pre tine model de fapte bune«.

Johann Rayat descrie personalitatea învățătorului așa\*\*). »Învățătorul să strălucescă prin cultură liberă și estinsă; să aibă un caracter, pentru-că chemarea lui este a forma caracterul lui. Sempet idem să nu aibă capricii; să fie de exemplu prin cuvânt și faptă, un model de ordine în familie și în casa sa și mai ales în educarea copiilor séi proprii. Linisceea și predominarea preste sine să nu-l părăsescă nici o dată. Să fie pe deplin pătruns de spiritul umanității creștinesci, mișcându-

\*) V. I. Popescu, Compendiu de pedagogie; ediț. II. pag. 71

\*\*\*) V. Principii din pedagogia generală de Dr. H. Pușcariu!

să liber și îndemânic în purtarea socială cu lumea civilizată și fiind depărtat de orî ce idei ruginite și pedanteria. Mai pe sus de toate să fie condus de iubire către tinerime, fără care totă activitatea devine o »aramă sunătoare și chimval resunător« și fără de care toate lucrările sale vor fi lipsite de bucuria.

Er Quintilian în instituțiunile sale oratorice ni-l descrie pre învățătorul cam așa: »El să aibă simțimentul de tată pentru discipulii săi, și să se indeletnicască a înlocui bine pre cei ce-și incred copii lor spre ai instrui. Să nu fie vițios. Aspru fără mijloce, plăcut fără prea multă moliciune pentru a nu fi urit din cauza uneia și disprețuit din cauza alteia. Să li să vorbească copiilor adesea despre onestitate și bunătate: cu cât mai mult îi va fi sfătuit cu atât mai puțin va avea să-i pedepsască. Să nu fie mâniaș, dar nici să nu glumască cu ei; simplu în învățămîntul său, răbdător la muncă, exact fără

a fi prea esigent. Să răspundă bucuros la întrebări, ba încă să-le provoce. Când va avea de laudat vre-un răspuns dat de școlarii săi, să nu fie nici avar nici risipitor, fiind-că una disgustă de muncă și alta conduce la o incredere prea mare de sine. În corigerea greșelilor aspru să nu fie, dar nici ofensiv, fiind-că decă mulți urăsc studiul, cauza sunt dascălii, cari să pōrtă în așa mod cu școlarii, că acestia au orōre la numele de învățător. Să le spună în fie-care și câte ceva, și mai mult lucruri abia auzite, să se imprime adânc în inimile lor, pre care au apoi a-le repeta adesea.....«

Cam acestea ar fi pe scurt însușirile și calitățile cele mai esențiale fizice și morale, pre care învățătorul trebuie să le intrunască în persoana sa, dacă voiesce ca ostenela și sâr-guința lui să fie încoronate de rezultatul acceptat.

(Va urma).

## V A R I E T Ă Ţ Î.

### Vasul etrusc.

#### I.

Intr'o noapte de Iulie, la revărsatul ziorilor, se deschise ușa unei vile, și eși un bărbat cu sîcila unui hoț, care se teme de a fi descoperit. Vila era proprietatea Dōmnei de Courcy, unei vėduve tinere, er acel bărbat se numea Saint Clair. O figură femeiescă, învălita în o blană îl conduse până la ușa și scōse capul, pe cānd el mergea pe cārarea de-a lungul zidului, pentru a-l urmări cu ochii. Saint-Clair se opri, aruncă o privire împrejur și îi făcu un semn, ca să intre erăș. Lumina nāscēndă îi permitea a vedea fața ei palidă, care încă tot se arăta fără mișcare pe acelaș loc; se apropiă erăș de ea, și o strinse în brațe; voia s'o rōge, ca să intre erăș, dar avea să-i mai spună o mișă de lucruri. Vorba lor dura deja de dece minute, cānd se auzi vocea unui țeran, care mergea cāntānd la cāmp. Ei mai schimb o sārutare, ușa se inchide, și Saint-Clair este dintr'o singurā sāriturā la capētul cārarei.

Merse pe drum înainte, care pārea a-i fi fōrte cunoscut. Aici sārea în sus ca de bucurie și lovea cu bātul său tufele dimprejur, aici se oprea și merse încetinel înainte, privind cātră cer, care se colorase roșu spre rēsărit. Cu un cuvēnt, poetei crede că este un nebun, care e plin de bucurie, că a putut scāpa din chilia sa. Dupā un mers de o jumētate de orā stetea dinaintea ușei unei cāsute mici, pe care o inchiriasse pentru sezon. Avea cheia cu sine și intrā; se aruncă pe o canapea și meditā și visā pe ea cu ochii deschiși, cu gura zimbindā. Imaginațiunea sa îi aducea numai gānduri de fericire. Cāt sunt de fericite, iș dicea pe fie-care moment. În fine am gāsit inima, care înțelege pe a mea; da, este idealul, pe care l'am cāutat. Am o amantā și tot o datā și un amic! Ce caracter, ce suflet pasionat! — Nu, n'a inbit până acum, pe mine mē iubescă intāiu, și mē va iubi numai pe mine. — Apoi adaose, de ore-ce vanitatea se amestecā în toate lucrurile: »este cea mai frumōsā femeie din Paris,« și fantasia sa îi aretā toate carmenile ei de o datā. M'a ales pe mine dintre toți. Avea elita societății de admirători. Acel colonel de husari, atāt de frumos, atāt de vitēz și nu pre prost; acel autor june, care scie să facā atāt de frumōse acuarele și să arangeze atāt de bine proverbe; acel rus, care a fost în Balcan și a servit sub Diebic, dar mai cu sēmā Camille T... care este spiritual, cu maniere bune și cu o ranā pe frunte, ea îi a trimis pe toți. Și eu! Apoi veni refrenul său: cāt sunt de fericit. Sē sculā și deschise ferēstra, cāci i se pārea că se inecā, apoi merse erăș în sus și în jos, și erăș se aruncă pe canapea.

Saint Clair era ostenit; inceptu se casce, iș intinse brațele, acum observă că este și deplină; era deci timp a se gāndi la durmit. Cānd se desceptā se uitā la ceasornic și vėdu, că dabia mai avea timp de a se imbrāca și de a grābi la Paris, unde era invitat la un dejun cu mai mulți tineri, amicii săi.

#### II.

Toemai se destupase o butilcā prōspātā de șampaniā și las în voia cetitorului de a decide, cāte se bēuserā deja. Venise acel moment unde voiau se vorbēască toți de o datā.

— Aș dori — dicea Alphons Thēmines, care nu se lipsea de nici o ocaziune, pentru a vorbi despre Englitera — aș dori, ca și în Paris să fiā moda, precum este în London, ca fiā care se ridică un toast în onōrea amantei sale. Astfel am afla cu siguranță, pentru cine oftēzā amicul nostru Saint-Clair, — și la aceste cuvinte implu paharul său și paharul vecinului său.

Saint-Clair, care era în puținā perplexitate, se gātea se răspundā, dar Jules Lambert îi o luā pe dinainte: »Imi place ecēstā datinā, o adoptez« — și ridicānd paharul său, strigā: să trăiēcā toate modistele din Paris! Excepez pe acelea, care sunt de treizeci de ani, pe cele chiōre, și cele schiōpe:

— Urra, Urra — strigarā toți anglomanii.

Saint-Clair se ridicā, cu paharul în mână. »Domnilor, — dise el, — eu n'am o inimā atāt de largā, ca amicul nostru Jules, dar este mai constantā, și constanța mea este cu atāt mai meritabilā, fiind că sunt separat de mult timp de dama inimei mele. Sunt insē sigur, că veți aproba gustul meu. În sānătatea Iuditei Pasta, domnilor! Dea cēriul ca să revedem cāt mai curēnd pe prima tragedinā din Europa!

Thēmines voia să critice toastul, dar aprobațiunea generalā îl intrerupse. Saint-Clair spera acum, că nu va mai fi tachinat. Incepturā a vorbi despre teatre, despre censura dramaticā de unde ajunserā la politicā; de la Lord Wellington veni vorba la caii englezii și la femei, cāci pentru tinerii parisiiani un cal frumos și o amantā frumōsā sunt cele doue obiecte pe care și-le dorese mai mult.

Apoi tractarā despre modul cum se pot dobēndi aceste doue obiecte. Caii se cumpērā, și femeile se cumpērā, dar nu vorbim de acest soi. Saint-Clair, accentuānd mai intāiu puțină sa esperiință în acest punct delicat, sustinea, că prima condițiune pentru a place unei ființe femeesci, ar fi excentritatea. Dar există vr'o formulā generalā pentru ecēstā? El nu o credea.

— Așa dar dupā pāreerea ta, dise Jules, un gheboșat și

un schiop va avea mai multe șanse de a plăcea de cât un om crescut ca un brad, care are figură ca toți oamenii.

„Mergi pré departe», răspuse Saint-Clair, »dar decă-i de lipsă acceptez toate consecințele maximei mele. Decă d. e. aș fi gheboșat, nu m'aș impușca, ci aș umbla după cuceriri. Mai întâiu m'aș adresa către două feluri de femei: către d'acelea, care au un simț adevărat, și către d'acelea — și numărul lor este foarte mare — care au pretențiunea de a posedea un caracter original. La cele dintâie, le-aș depinge grozăvenia pozițiunii mele, crudelitatea naturii față cu mine. Aș cerca să excitez compătimirea lor, și le-aș face să întrevadă, că aș fi capabil de un amor pasionat. Aș ucide pe unul dintre rivalii mei în duel, și m'aș otrăvi cu o dosă slabă de sărăciacă. După vr'o câteva luni, femeia n'ar mai vedea gheba mea, și atunci ar atârna numai de la mine, ca să mă folosesc de prima mișcare a sentimentului. Cât în privința femeilor, care pretind la originalitate, cucerirea lor este ușură. Explicați-le numai, că este o regulă neștirămutabilă, cumcă un gheboșat nu poate avea noroc pe lângă femei, și ele îndată vor dori ca să desmintă regula generală.

— Ce Don Juan! — exclamă Jules.

»Trebue să ne tăiam picerile«, exclamă colonelul Beaujeu, »de ore ce avem nefericirea de a nu fi gheboșați.

— Eu sunt cu totul de părerea lui Saint-Clair, — duse Hector Roquentin, care abia era de un metru de înalt; se vede în toate țiile cum femeile cele mai frumoase și mai în renume iubesc pe nisece oameni, de care nici nu v'ar trece prin cap voue.

»Cât pentru mine«, observă Thémînes, »cu cât trăiesc mai mult cu atât observez mai mult că o față pasabilă (aici se uită în oglindă) și o toaletă de gust sunt cele mai mari excen-trități cu care poți cuceri pe cele mai crudele femei.

— Ba, — răspuse piticul, — cu un obraz frumos și cu o haină de modă poți avea numai femei pe care le iubesci opt țile, ș'apoi te saturei de ele. Să cere alt ceva pentru a fi iubit, așa cum înțeleg eu iubirea.

„Voiesci să-ți dau un exemplu eclatant«, îl intrerupse Thémînes. Voi toți ați cunoscut pe Massigny, și știți, ce fel de bărbat era. Maniere ca un cocier englezesc și spirit ca un cal. Dar era frumos ca un ȕeu, și tot de-a-una ca din cutie scos. Cu un cuvânt era omul cel mai uricios din câți am cunoscut eu.

— Ei bine. — concedem, — strigară cu toții, ce-i cu el.

„Acum îmi veți concede și aceia« continuă Thémînes, că madame de Courcy este o femeie spirituală.

La acesta, urmă o mica tăcere. Saint-Clair ținea ochii plecați și credea că toate privirile sunt țintite asupra lui.

— Cine se indoiesc de acesta? duse el în fine plecat peste farfuria sa; părea că examinează cu amănuntul toate florile, care erau zugrăvite pe acel porcelan.

»Susțin«, duse Jules cu vocea intonată, »că este una din cele mai amabile femei din Paris.

— Eu am cunoscut pe bărbatu-său, — duse colonelul; — mi-a arătat adese-ori epistole șarmante de la soția-sa. —

„August«, îl intrerupse Hector Rouquentin, »prezentăz-mă contesei; să ȕice că ai avea multă trecere pe lângă ea.

— La sfârșitul tómnai — borborosi Saint-Clair, — când va fi ȕrăș în Paris. Eu — — nu cred că primesce la țără.

»Voiți să-mi dați ascultare«, strigă Thémînes.

Liniscea se relabă. Saint-Clair tremura pe scaunul său ca un acusat dinaintea juraților.

„Tu n'ai văȕut pe contesa acum trei ani, tu ai fost p'atunci în Germania amice Saint-Clair« continuă Thémînes cu un sânger rece nealterabil; nu poți să-ți inchipuesci cum era ea p'atunci: frumoasă, vioiă, și veselă ca un fluture. Și sci pe care dintre mulțimea adoratorilor ei, l'au onorat cu bunătatea ei? Massigny omul cel mai prost și cel mai nesărat, a scos din minți pe femeia cea mai spirituală. Creȕi că unui ghe-

boșat i-ar fi succes acesta? Du-te, du-te. Nu-ți trebue de cât un obraz frumos, un croitor bun, și obrăznicie. Saint-Clair era în o pozițiune grozavă. Voia să desmintă pe povestitor, dar temerea, de a compromite pe contesa, îl reținu. Ar fi voit să spună ceva în favorul ei, dar limba îi era inlemnită. Buzele îi tremurau de necaz, căuta, însă în dar, după un pretext ca să începă o certy cu Thémînes.

— Cum! — exclamă Jules cu fața surprinsă, — Dómnai de Courcy a fost amanta lui Massigny?

„Numele unei femei« duse Saint-Clair cu ton sec și disprețuitor, este un lucru atât de neînsemnat, în cât îl póte cineva compromite, pentru a părea puțin spiritual.

Pe când vorbea astfel își aduse cu gróză aminte de un vas etrusc, pe care-l văȕuse de o sută de ori pe căminul contesei în Paris; scia că era un dar a lui Massigny adus din Italia; și (o circumstanță agravantă) acest vas se adusese de la Paris la țără. În fie-care sery, de câte ori depunea buchetul ei, contesa Matilda îl aședa în vasul etrusc.

Cuvintele i se stinsery pe buze. Nu mai vedea de cât un lucru, nu se mai gândea de cât la un singur lucru; la vasul etrusc.

Thémînes era bine dispus, deci nu se supery de tonul ce luase Saint-Clair. El răspuse nealterat: Repetez numai, ceia ce se spunea în societate. Lucrul trecea de sigur pe atunci, pe când tu erai în Germania; în fine cunosc pré puțin pe madame de Courcy, de optspreȕece luni n'am mai fost la ea: este posibil că lumea să se fi înșelat și că Massigny îmi va fi spus vr'o minciună.

Tinerii continuară a vorbi despre una alta. Saint-Clair nu remase mult timp în mijlocul lor ci se duse, apucând calea înspre vila sciută. Galopul calului său îl opri de la urmărirea precisă a gândurilor sale. Dar resimțea, că fericirea sa în astă lume ar fi pentru pururea sfărămată, și că nu se putea resbuna de cât asupra unui mort și asupra unui vas etrusc.

### III.

Ajuns a casă se aruncă pe canapea, unde cu o țile înainte își depinsese fericirea sa așa de frumos și timp atât de îndelungat. Cugetul care îl încântase mai mult era, că amanta sa ar fi o femeie cum nu e altă, că l'ar fi iubit numai pe el, și că n'ar fi potut nici o dată să iubească pe altul. Acum acest vis frumos dispăru dinaintea realității triste și crudele.

— Am o amantă frumoasă, etă totul: este spirituală, d'aceia este cu atât mai vinovată. — Acum în adevăr mă iubesc din totă inima — așa precum este ea în stare sa iubească. A fi iubit precum a fost iubit Massigny! A învins-o îngrijirea, lingsurirea și stăruința mea; dar m'am înșelat, între noi nu era simpatie. Massigny ori eu, ei îi este tot una. El este frumos, ea îl iubesc pentru frumșetea lui. — Eu amusez câte o dată pe dómna. — Ei bine voi iubi pe Saint-Clair, a ȕis ea, de ore-ce a murit cělălalt. Când va fi mort Saint-Clair, său când mi se va uri de el, apoi atunci vom vedea.

Să sculă de pe scaun și aruncă o privire selbatică în jurul său. Ce fericie ar fi fost, decă ar fi găsit pe cineva în odaiă. — l'ar fi rupt în bucățele!

Ceasornicul bātu opt. La opt și jumătate îl accepta contesa. — Decă ar fi lipsit de la rendezvous! În adevăr, de ce să fi revăȕut pe amanta lui Massigny? Să puse ȕrăș pe canapea și închise ochii. Voiesc să dorm, duse el. Remase o jumătate minută fără mișcare și sări apoi desculț la ceasornic, pentru a vedea, cât timp a trecut. Ah, de ar fi deȕa la opt ore și jumătate, se gândea în el, atunci ar fi pré târȕiu, pentru a porni! În inima sa nu simțea curagiul pentru a rămâne a casă. Ar fi dorit să aibă un pretext, ar fi voit să fiă bolnav. Merse în odaiă în sus și în jos, luă o carte și nu era în stare să cetesca o silabă măcar; merse la pian, dar n'avu curagiul pentru a-l deschide; flucără, privi la nori și incepu să numere

plopî de dinaintea casei sale. Apoi se uită éráş la ceasornic și véđu, că dabia trecuseră trei minute. Nu mă pot sili de a nu o mai iubi, strigă el scrișnind din dinți și bătând din picere, mă stăpinesce, și eu sunt sclavul ei, cum a fost Massigny inaintea mea. Ei bine, miserabilule, ascultă, decă n'ai curagiul pentru a rupe caténele, pe care le uresci. Íși luá pálăria și se aruncá in grabá afará.

Merse incetinel in sus pe cărarea care ducea la ușa grădinei, și zări din depártare o figurá albá, care se vedea printre pomî. O náframá albá filfáia in mánile ei, pentru a-i face semn. Inima îi bátea tare, genunchii îi tremurau, nu avea putere pentru a vorbi și devenise atât de sficios încát contesa nu scia ce i s'a intimplat.

O prinse de mână, o sérută pe frunte, ér ea i se aruncá in brațe. Apoi merse mut după ea in odaiá, reținénd cu multá greutate oftările, care eșeau din peptul său.

O micá lampá lumina odaia contesei. Améndouí se puserá jos. Saint-Clair se uitá la coafura amicei sale, o singurá rosa era in pèrul ei. Cu o și inainte i adusesse o stampá frumósá, reprezentând pe ducesa de Portland, care era tot așa coafatá și dísesse: eu prefer o rosá simplá orí cärei altei gátelî. Nu-i plăcea să véđá giuvaere la femei și impártea ideia aceluí lord, care dícea in mod brutal: Nicí dracul nu se póte orienta la cai inhámați și la muierí gátile. In séra trecutá pe când se juca cu un colier de mărgele al contesei (cáci avea obiceiul a ține ceva in mână, când vorbea) dísesse: Escí pré frumósá pentru a fi silitá ca să porți giuvaere; ele nu servesc de cât pentru a acoperi defecte. In astá sérá, contesa care ținea minté fie-care din cuvintele sale, depusesse inelele, colierul și brațelele. In toaleta femeiescă considera mai cu semá incáltámintea și avea mulți alți in privința acésta gustul său. Ploase cu vr'o câteva minute mai náinte, érba era încá de tot unedá, și totuș contesa mersese prin érbá in ciorapi de mătase și in ghețe de atlas, dar decá să va bolnávi.

Mé iubesc, íș díse in sine și oftá de nebuńia sa. Privi zimbínd la Matilda, și era sé uite de grijele sale simțindu-se fericé, că vede o femeia frumósá, care stáruesce a-i place prin acele nenumerate merunțișuri, ce pentru indrágiți, au atáta valóre. Fața radiósá a contesei exprima un amestec de amor și de șagá, ceia ce o făcea și mai picantá. Luá ceva din cutiórá de japan, ținénd mánile închise dinaintea lui. De uná-đi, díse ea, și-s'a spart ceasornicul și mă rugase-și, ca să-l trimit la un ceasornicar. Éta-ți-l. I dete ceasornicul uitându-se cu dragoste la el, mușcându-se tot o dată pe buze, pare că ar fi voit să-și reținá risul. Dumneđeule, cât de frumoși erau dinții ei, cum străluceau pe roșul buzelor ei.

Saint-Claire, mulțami, luá ceacornicul, și voi să-l puná in buzunar. Dar uitá-te, díse ea, deschide-l și veđi decá-i bine reparat.

— Oh, díse Saint-Clair, nu mă pricep la asemenea lucruri, și deschise ceasornicul fără aténțiune. Dar cât de mare fu surprisa sa: portretul madamei de Courcy era făcut in interiorul capacului. Potea el să mai fiá réu dispus? Nu se mai gândi la Massigny, íși aduse numai aminte, că este la o femeia șarmantá, și că acésta femeia il iubesc.

Vorbirá de amorul lor. Timpul trecu ca prin sbor. Era spre diminéță. Saint-Claire stetea dinaintea căminului, cu cheia de la porțița din grădiná in mână, cu ochii țintiți asupra unui vas etrusc, despre care a fost deja vorba. Avea încá o furiá ascunsá asupra aceluí vas, dar era bine dispus, și gândul de tot simplu, cumcă Thémínes va fi mințit, îi veni a minte. Până când contesa, care voia să-l petrecá până la porțița din grădiná, íși invelea capul in un șal, el se apucá să batá incetinel cu cheia sa pe vas, și detea lovituri tot mai tari, așa in cât părea, că voiesce să o spargá in bucáțele.

— Oh, Dómne, ia semá — strigá Matilda, — să nu-mí spargí vasul meu etrusc cel frumos. Și cu aceste cuvinte îi smuci cheia din mână.

Saint-Clair era fórte nemulțámit, dar era resignat. Intórse spatele căminului, pentru a nu cădea in ispitá, și deschidénd ceasornicul, se uitá la portret, pe care-l promise in acea sérá. Cine l'a făcut, întrebá el.

— Domnul N... pe care mi l'a recomandat Massigny. Lui Saint-Clair i veni pofta să trintésca ceasornicul de pärete, dar se stápmi și-l puse in buzunar. Védénd acum că se luminezá de și, párași casa și rugá pe Matilda să nu-l petrecá. Merse de grabá prin grădiná și se aflá peste puțin in câmpul liber.

## IV.

»Massigny, Massigny, strigá cu furóre concentráta; étá că-l regásesc pretutindení! Fără indoiélá pictorul care a făcut acest portret, va fi făcut încá unul pentru Massigny. Prostul de mine! Am potut crede pentru un moment, că sunt iubit cu un amor, care egalézá pe al meu? — Și de ce? fiindcă și-a pus numai o rosá in pèr și fiind-cá nu pórtá giuvaere? Giuvaere! scrinul ei este plin de ele. Lui Massigny, care nu vedea de cât toaleta femeilor, îi plăceau giuvaerele! Da, are un caracter bun, acésta trebuie să i să concédá; scie să se acomodeze după gustul amantilor ei. La dracu, aș prefera de o sutá de orí, să fiá o curtisaná și să fi iubit pentru baní. Atunci cel puțin aș potea crede că mé iubesc cu tóte că nu i-am dat baní.

Acum îi veni un alt gând și mai urit. In curénd se terminau lunile de doliu ale contesei. Saint-Clair voia să o ia in căsatorie, indatá ce va fi trecut anul. O promisesse. Promisesse? — Nu — Nicí odatá nu vorbise despre acésta, dar fusese intențiunea sa, și și contesa luase lucrul așa; decí asta pentru el era ca și un jurámént. Cu o și inainte ar fi dat o impéráție, decá ar fi potut grábi momentul cununiei. Acum tremura la ideia, că va lega sórtea sa de fosta amantá a lui Massigny. Inse trebuie ca s'o fac, íș díse el, și se va face. Póte a cređut sérmana, că am cunoscut amorul ei de mai náinte. Ei díe, că lucrul ar fi fost cunoscut in public. Șapoi — dar nu mé cunósce, nu mé pricepe. Ea crede póte, că o iubesc tot așa, precum o iubise Massigny. Apoi íși díse cu óre care méndrie: Timp de trei luní a făcut din mine cel mai fericit dintre muritorí. Acésta fericire meritá dórá jertfa unei vieți întregí.

Nu se culcá și cálări tótá inaintea prânđului prin dumbravá. Intr'o aleia a dumbravei dela Versailles véđu un bárbat, cálare pe un cal frumos englezesc, care deja din depártare il strigá pe nume și care îi vorbi. Era Alfons de Thémínes. In dispozițiunea in care se afla Saint-Clair, solitudinea este fórte binevenitá, d'acea voia sa cea rea, la întâlnirea sa cu Thémínes se prefácu in o furóre ascunsá. Thémínes nu observá, séu că-i plăcea, să-l tachineze. Vorbi, rise, glumi, fără de a observa că nu i se detea nicí un răspuns. Saint-Clair, védénd o aleia îngustá, apucá indatá p'acolo, speránd că nesuferitul nu va merge după el; dar se înșelá. Thémínes întórse calul seu și îi dete pintení ca să ajungá in linie egalá cu Saint-Clair și se continuá mai comod intrevorbirea. Am spus că aleia era fórte îngustá, cei doi cai nu potea dar de cât numai cu greu merge unul lingá altul. Thémínes, de și un cálăreț bun se atinse de piciorul lui Saint-Clair. Acesta infuriat până la ultimul grad nu se mai potu stápmi. Să ridicá pe cal și lovi cu biciușca sa calul lui Thémínes peste bot.

— La dracu, ce ai August? — exclamá Thémínes; de ce bați calul meu?

»De ce vii după mine? sberá Saint-Clair.

— Ai căpiat Saint-Clair, uiți cu cine vorbești?

»Seiu pré bine că vorbești cu un neghiob.

— Saint-Clair, ești nebun. Ascultá, máne te vei scusa séu imí vei răspunde de impertinența ta.

»Pe máne dar, Domnule!

Thémínes opri calul său. Saint-Clair dete pintení la al său și dispáru peste puțin prin pădure.

Din acest moment se simți mai liniștit; avea slăbiciunea de a crede în presimțiri; credea că va fi omorât a doua zi și asta era o deslegare potrivită a situației sale. Avea să petreacă numai încă o zi, mâine se sfârșia orî ce nelinișce, orî ce chin, se întorse a casă, trimise pre servitorul său cu un bilet la colonelul Beaujeu, scrisese unele epistole, mîncă apoi cu poftă bună și era punctual la opt și jumătate la ușița din grădină.

## V.

„Ce ai astăzi August? Ți-ai spus că vei avea o curioasă, nu mă poți face să râd, cu toate glumele tale. Eri ai fost puțin cam rău dispus și eu eram atât de veselă. Astăzi am schimbat rolurile. Pe mine mă dorește capul grozav.

— Frumoașă amicică, mărturisesc, că erî am fost foarte uricios; dar astăzi m'am preumblat călare, mi-am făcut comișune și mă simt de minune.

„Eu, eu m'am sculat tîrziu, am dormit pînă la amede și am avut visuri grele.

— Ah, visuri, crezi în visuri?

„Ce prostie?

— Eu, eu cred în visuri; mă prind că ai avut un vis, cu un sfîrșit tragic.

„Ah, eu mai nici odată nu-mi aduc a minte de visurile mele. Dar stai: am vădut în vis pe Massigny. De aici vezi că nu era nimic amuzant.

— Massigny! Eu din contră aș fi crezut, că ți-a făcut plăcere de a-l revedea.

„Sărmanul Massigny.

— Sărmanul Massigny?

„August spune-mi ce ai în astă seară, te rog. În risul tîu e un ce diabolic. Este, pare că ai voi să-ți riști de mine.

— Ha, acum mă tratezi tot atât de rău precum mă tratăză mătușile bătrîne, prietenele tale.

„Da August, astăzi ai o față, cum o ai, cînd te întâlnești cu omenii, pe care nu îi iubesci. Răutăciosule, vină de-mi dă mîna.

El îi sărută mîna cu galanterie ironică; se priviră pentru un moment cu pătrundere. Saint-Clair plecă întăiu ochii și exclamă: Cît de greu este de a trăi în această lume și a nu trece de răutăcios. N'ar trebui să vorbim de cît de sora și de plîie și de vîntătoare sîu să discutăm cu amicele tale bătrîne bugetul comitetului lor de binefacere.

Luă o foia de pe masă. Eță nota spălătoreșii-tale, să vorbim despre această notă, ingerul meu, apoi nu vei mai țice că sunt răutăcios.

— „In adevăr August, mă pui în uimire.“

— Acastă ortografiă îmi reamintese de o epistolă, care mi-a venit astăzi prin mîni; trebuie să-ți spun adică, că am regulat hărțile mele, căci din timp în timp îmi vine simțul de ordine. Am găsit dar o epistolă de amor, ce mi-a scris o cusătoreșă, de care am fost amoresat, cînd eram de șese-spre-șapte ani. Are o manieră proprie a ei de a scrie. Stilul ei este demn de ortografia ei. De ore-ce pe acel timp eram puțin preocupat de personalitatea mea, mi se păru lucru nedemn de a trata amor cu cineva, care nu scria ca madame de Stael; o părăsi în mod brutal. Astăzi recitind epistola ei am recunoscut, că această cusătoreșă a avut un amor adevărat pentru mine.

„Și ce s'a făcut din ea.“

— S'a măritat după un bărbat onorabil, cu zestrea ce i-am dat, cînd am devenit vîrstnic.

„Cît ești de bun, de ce dară voiesci să pari răutăcios?“

— Da, sunt foarte bun. Cu cît mă gîndesc mai mult cu atît mă conving mai mult că această femeia m'a iubit într-un adevăr, dar atunci nu eram în stare a deosebi o simțire adevărată sub o formă ridiculă.

„De ce nu mi-ai adus epistola, nu aș fi devenit gelosă. Noi femeile avem mai mult tact de cît voi și recunoscem în-

dată după stilul unei epistole, decă scriitorul exprimă simțimente adevărate sîu prefăcute.

— De cîte ori însă permiteți ca să vă amăgescă nisce proști, și nisce obraznici.

Vorbind astfel privi spre vasul etrusc. În ochii sîi și în vocea sa era o expresiune amenințătoare, pe care Matilda însă nu o observă.

„Voi bărbați voiți să treceți cu toții de Don Juan. Numai vă închipuiți că purtați femeile de nas, pe cînd vă păcălesc ele.“

— Înțeleg că voi damelor simțiți pe un prost din depărtare de un mil, d'aceia nici nu mă indoiesc, cumcă amicul nostru Massigny, care era prost și de nesuferit, a murit ca martir și ca holțeu.

„Massigny, o, el nu era atît de prost. Trebuie să-ți povestesc o istorie despre Massigny; dar nu ți-am povestit-o deja?“

— Nicî o dată, — replică Saint-Clair cu vocea tremurândă.

„Massigny se amoresă la întorcerea sa din Italia de mine. Bărbatul meu îl cunoscuse, mi-l prezentă ca un om de spirit și de gust. Erau făcuți unul pentru altul. Massigny la început venia des în casă; îmi aducea acuarele, pe care le cumpăra prin prăvălii, țicînd că sunt făcute de el; vorbea despre musică și pictură cu o îngîmfare comică. Îmi scrisese o epistolă în care îmi țise între altele că aș fi cea mai cinstită femeia din Paris, și că din această cauză ar voi să fiă adoratorul meu. Eu arătai scrisoarea verișorei mele Julia. Atunci eram încă foarte sburdalnice și avurăm ideea a-i juca o festă. Într'o seară era vizită la noi, între alții și Massigny. Verișoră-mea țise cătră noi: vă voi ceti o declarațiune de amor, ce am primit ađi dimineta. Aduce epistola și o cetesce provocînd prin ea o hilaritate generală. Sărmanul Massigny.

Saint-Clair se aruncă în genunchi, scoțînd un strigăt de bucurie. Apucă mîna contesei și o acoperi cu sărutări și cu lacrimi. Matilda era în cea mai mare mirare și credea că lui nu-i este bine. Saint-Clair nu potu pronunța de cît numai cuvintele: Pardonază-mă, pardonază-mă. În acest moment era mai fericit de cît în țioa în care Matilda îi țisese pentru prima oră: „te iubesc.“

— Sunt cel mai prost și cel mai vinovat dintre toți omenii, — exclamă el. — De doue țile aveam prepusul și n'am cernt explicări de la tine.

„Aveai prepusuri asupra mea, și ce fel de prepusuri?“

— Oh, sunt un miserabil. Mi se spusese că tu ai fi iubit pe Massigny și —

„Massigny! — Erupse în risete și adoase redevenind serioasă: „August ai potut tu fi atît de prost pentru a avea asemenea prepus și atît de prefăcut pentru a-l ascunde dinaintea mea? O lacrimă îi pică din ochi.

— Te rog, pardonază-mă!

„Cum să nu te pardonez, scumpul meu amic. Dar mai întăiu să-ți jur — —

— Oh, te cred, te cred, nu-mi spune nimic. —

„Dar pentru Dumnezeu cum ai potut crede un lucru atît de necrețut! Care este cauza?“

— Nimic alta de cît lumea, de cît afurisitul meu de cap și — eță acest vas etrusc. Sciam că ți l'a dat Massigny.

Contesa își impleti mînile cu mirare apoi exclamă riđînd cu hohot: vasul meu etrusc, vasul meu etrusc! —

Saint-Clair trebui să riđă și el și totuș îi curgeau lacrimile șiroe. O prinse pe Matilda în brațele sale și țise: Nu te las, pînă ce nu m'ai ertat.

„Da, te ert, nesocotitule, ce ești, țice ea imbrățoșându-l cu tandreță. Astăzi mă faci prc fericită. Te vđ pentru prima oră plîngînd; am crezut că nu ești în stare să plîngi!

Furișându-se din brațele sale luă vasul etrusc și aruncându-l la pămînt îl sparse în o miă de bucățele.

Saint-Clair era omul cel mai fericit.

plopilor de dinaintea casei sale. Apoi se uită éráş la ceasornic și vedu, că dabia trecuseră trei minute. Nu mă pot sili de a nu o mai iubi, strigă el scrișnind din dinți și bătând din picere, mă stăpinesce, și eu sunt sclavul ei, cum a fost Massigny inaintea mea. Ei bine, miserabilule, ascultă, decă n'ai curagiul pentru a rupe caténele, pe care le uresci. Íși luă pălăria și se aruncă în grabă afară.

Merse incetinel în sus pe cărarea care ducea la ușa grădinei, și zări din depărtare o figură albă, care se vedea printre pomii. O năframă albă filfaia în mâinile ei, pentru a-i face semn. Inima îi bătea tare, genunchii îi tremurau, nu avea putere pentru a vorbi și devenise atât de sficios încât contesa nu scia ce i s'a întâmplat.

O prinse de mână, o sérută pe frunte, ér ea i se aruncă în brațe. Apoi merse mut după ea în odaia, reținând cu multă greutate oftările, care eșeau din peptul său.

O mică lampă lumina odaia contesei. Améndouii se puseră jos. Saint-Clair se uită la coafura amicei sale, o singură rosa era în părul ei. Cu o și înainte i adusese o stampă frumoasă, reprezentând pe ducesa de Portland, care era tot așa coafată și dîse: eu prefer o rosă simplă orî cărei altei găteli. Nu-i plăcea să vedă giuvaere la femei și împărtea ideia celui lord, care dîcea în mod brutal: Nici dracul nu se póte orienta la cai inhamați și la muieri gătite. În séra trecută pe când se juca cu un colier de mărgelile al contesei (căci avea obiceiul a ține ceva în mână, când vorbea) dîse: Esci pré frumoasă pentru a fi silită ca să porți giuvaere; ele nu servesc de cât pentru a acoperi defecte. În astă séră, contesa care ținea minte fie-care din cuvintele sale, depusese inelele, colierul și brațelele. În toaleta femeiescă considera mai cu sémă încălțăminte și avea mulți alți în privința acésta gustul său. Ploase cu vr'o câteva minute mai înainte, érba era încă de tot umeda, și totuș contesa mersese prin érbă în ciorapi de mătase și în ghetete de atlas, dar decă să va bolnăvi.

Mé iubesc, íș dîse în sine și oftă de nebunia sa. Privi zimbînd la Matilda, și era sé uite de grijele sale simțindu-se ferice, că vede o femeia frumoasă, care stăruese a-i place prin acele nenumerate merunțisuri, ce pentru îndrăgiți, au atâta valóre. Fața radiósă a contesei exprima un amestec de amor și de șagă, ceia ce o făcea și mai picantă. Luă ceva din cutioră de japan, ținînd mâinile închise dinaintea lui. De ună-đi, dîse ea, ți-s'a spart ceasornicul și mă rugase-și, ca să-l trimit la un ceasornicar. Éta-ți-l. I dete ceasornicul uitându-se cu dragoste la el, mușcându-se tot o dată pe buze, pare că ar fi voit să-și rețină risul. Dumneđeule, cât de frumoși erau dinții ei, cum străluceau pe roșul buzelor ei.

Saint-Clair, mulțami, luă ceasornicul, și voi să-l pună în buzunar. Dar uită-te, dîse ea, deschide-l și veđi decă-i bine reparat.

— Oh, dîse Saint-Clair, nu mă pricep la asemenea lucruri, și deschise ceasornicul fără atențiune. Dar cât de mare fu surpriza sa: portretul madamei de Courcy era făcut în interiorul capacului. Potea el să mai fiă réu dispus? Nu se mai gândi la Massigny, íși aduse numai aminte, că este la o femeia șarmantă, și că acésta femeia il iubesc.

Vorbiră de amorul lor. Timpul trecu ca prin sbor. Era spre dimineță. Saint-Clair stetea dinaintea căminului, cu cheia de la porțița din grădină în mână, cu ochii țințiți asupra unui vas etrusc, despre care a fost deja vorba. Avea încă o furiă ascunsă asupra celui vas, dar era bine dispus, și gândul de tot simplu, cumcă Thémînes va fi mințit, îi veni a minte. Până când contesa, care voia să-l petrecă până la porțița din grădină, íși învelea capul în un șal, el se apucă să bată incetinel cu cheia sa pe vas, și detea lovituri tot mai tari, așa în cât părea, că voiesce să o spargă în bucățele.

— Oh, Dómne, ia séma — strigă Matilda, — să nu-mi spargi vasul meu etrusc cel frumos. Și cu aceste cuvinte îi smuci cheia din mână.

Saint-Clair era fôrte nemulțămît, dar era resignat. Intórse spatele căminului, pentru a nu cădea în ispită, și deschidînd ceasornicul, se uită la portret, pe care-l primise în acea séră. Cine l'a făcut, întrebă el.

— Domnul N... pe care mi l'a recomandat Massigny. Lui Saint-Clair i veni pofta să trîntéscă ceasornicul de pärete, dar se stăpini și-l puse în buzunar. Vedînd acum că se luminează de đî, părăsi casa și rugă pe Matilda să nu-l petrecă. Merse de grabă prin grădină și se află peste puțin în câmpul liber.

#### IV.

»Massigny, Massigny, strigă cu furóre concentrată; étă că-l regăsesc pretutindenî! Fără îndoielă pictorul care a făcut acest portret, va fi făcut încă unul pentru Massigny. Prostul de mine! Am potut crede pentru un moment, că sunt iubit cu un amor, care egaléază pe al meu? — Și de ce? fiindcă și-a pus numai o rosă în păr și fiind-că nu pórtă giuvaere? Giuvaere! scrinul ei este plin de ele. Lui Massigny, care nu vedea de cât toaleta femeilor, îi plăceau giuvaerele! Da, are un caracter bun, acésta trebuie să i să concédă; scie să se acomodeze după gustul amanților ei. La dracu, aș prefera de o sută de orî, să fiă o curtisană și să fi iubit pentru bani. Atunci cel puțin aș potea crede că mé iubesc cu tóte că nu i-am dat bani.

Acum îi veni un alt gând și mai urit. În curénd se terminau lunile de doliu ale contesei. Saint-Clair voia să o ia în căsătorie, indată ce va fi trecut anul. O promisese. Promisese? — Nu — Nici odată nu vorbise despre acésta, dar fusese intențiunea sa, și și contesa luase lucrul așa; decî asta pentru el era ca și un jurámēt. Cu o și înainte ar fi dat o împărăție, decă ar fi potut grăbi momentul cununii. Acum tremura la ideia, că va lega sórtea sa de fosta amantă a lui Massigny. Inse trebuie ca s'o fac, íș dîse el, și se va face. Póte a cređut sêrmana, că am cunoscut amorul ei de mai înainte. Ei đie, că lucrul ar fi fost cunoscut în public. Ș'apoi — dar nu mé cunósce, nu mé pricepe. Ea crede póte, că o iubesc tot așa, precum o iubise Massigny. Apoi íși dîse cu óre care mëndrie: Timp de trei luni a făcut din mine cel mai fericit dintre muritori. Acésta fericire merită dóră jertfa unei vieți întregi.

Nu se culcă și călări tótă inaintea prânđului prin dumbravă. Intr'o aleia a dumbravei dela Versailles vedu un bărbat, călare pe un cal frumos englezesc, care deja din depărtare il strigă pe nume și care îi vorbi. Era Alfons de Thémînes. În dispozițiunea în care se afla Saint-Clair, solitudinea este fôrte binevenită, d'acea voia sa cea rea, la întâlnirea sa cu Thémînes se prefăcu în o furóre ascunsă. Thémînes nu observă, séu că-i plăcea. să-l tachineze. Vorbi, rise, glumi, fără de a observa că nu i se detea nici un răspuns. Saint-Clair, vedînd o aleia îngustă, apucă indată p'acolo, sperând că nesuferitul nu va merge după el; dar se înșelă. Thémînes întórse calul seu și îi dete pîntenî ca să ajungă în linie egală cu Saint-Clair și se continuă mai comod întrevorbirea. Am spus că aleia era fôrte îngustă, cei doi cai nu potea dar de cât numai cu greu merge unul lîngă altul. Thémînes, de și un călăreț bun se atinse de piciorul lui Saint-Clair. Acesta infuriat până la ultimul grad nu se mai potu stăpêni. Sê ridică pe cal și lovi cu biciușca sa calul lui Thémînes peste bot.

— La dracu, ce ai August? — exclamă Thémînes; de ce bați calul meu?

„De ce vii după mine? sbieră Saint-Clair.

— Ai căpiat Saint-Clair, uitî cu cine vorbești?

„Sciu pré bine că vorbești cu un neghiob.

— Saint-Clair, ești nebun. Ascultă, mîne te vei seusa séu imî vei răspunde de impertinența ta.

„Pe mîne dar, Domnule!

Thémînes opri calul său. Saint-Clair dete pîntenî la al său și dispăru peste puțin prin pădure.



Din acest moment se simți mai liniscit; avea slăbiciunea de a crede în presimțiri; credea că va fi omorât a doua zi și asta era o deslegare potrivită a situației sale. Avea să petreacă numai încă o zi, mâne se sfârșia ori ce nelinisce, ori ce chin, se întorse a casă, trimise pre servitorul său cu un bilet la colonelul Beaujeu, scrisese unele epistole, mănca apoi cu poftă bună și era punctual la opt și jumătate la ușița din grădină.

## V.

„Ce ai astăzi August? Țieea contesa; veselie ta este curioasă, nu mă poți face să rid, cu toate glumele tale. Eri ai fost puțin cam rău dispus și eu eram atât de veselă. Astăzi am schimbat rolurile. Pe mine mă dore capul grozav.

— Frumoașă amică, mărturisesc, că eri am fost foarte uricios, dar astăzi m'am preumblat călare, mi-am făcut comotiuune și mă simt de minune.

»Eu, eu m'am sculat târziu, am dormit până la amede și am avut visuri grele.

— Ah, visuri, crești în visuri?

„Ce prostie?

— Eu, eu cred în visuri; mă prind că ai avut un vis, cu un sfârșit tragic.

»Ah, eu mai nici odată nu-mi aduc a minte de visurile mele. Dar stai: am vedut în vis pe Massigny. De aici vești că nu era nimic amuzant.

— Massigny! Eu din contră aș fi creșut, că ți-a făcut plăcere de a-l revedea.

»Sărmanul Massigny.

— Sărmanul Massigny?

»August spune-mi ce ai în astă seară, te rog. În risul tēu e un ce diabolic. Este, pare că ai voi să-ți ridi de mine.

— Ha, acum mă tratezi tot atât de rău precum mă tratēză mătușile bătrēne, prietenele tale.

»Da August, astăzi ai o față, cum o ai, când te întâlnești cu omeni, pe care nu îi iubesci. Rēutaciosule, vină de-mi dă mâna.

El îi sărută mâna cu galanterie ironică; se priviră pentru un moment cu pătrundere. Saint-Clair plecă întâiu ochii și exclamă: Cât de greu este de a trăi în această lume și a nu tece de rēutacios. N'ar trebui să vorbim de cât de sōre și de plōie și de vēnătore sēu să discutăm cu amicele tale bătrēne bugetul comitetului lor de binefacere.

Luă o foiță de pe masă. Eță nota spălătoreși-tale, să vorbim despre această notă, ingerul meu, apoi nu vei mai ție că sunt rēutacios.

— »In adevēr August, mă pui în uimire«.

— Acastă ortografiă imi reamintese de o epistolă, care mi-a venit astăzi prin mână; trebuie să-ți spun adică, că am regulat hărțile mele, căci din timp în timp imi vine simțul de ordine. Am găsit dar o epistolă de amor, ce mi-a scris o cusătoreșă, de care am fost amoresat, când eram de șese-spre-șepte ani. Are o manieră proprie a ei de a scrie. Stilul ei este demn de ortografia ei. De ore-ce pe acel timp eram puțin preocupat de personalitatea mea, mi se păru lucru nedemn de a trata amor cu cineva, care nu scria ca madame de Stael; o părăsi în mod brutal. Astăzi recetind epistola ei am recunoscut, că această cusătoreșă a avut un amor adevērat pentru mine.

»Și ce s'a făcut din ea«.

— S'a măritat după un bărbat onorabil, cu zestrea ce i-am dat, când am devenit vērșnic.

„Cât ești de bun, de ce dară voiesci să pari rēutacios?“

— Da, sunt foarte bun. Cu cât mă gândesc mai mult cu atât mă conving mai mult că această femeie m'a iubit intru adevēr, dar atunci nu eram în stare a deosebi o simțire adevērată sub o formă ridiculă.

»De ce nu mi-ai adus epistola, nu aș fi devenit gelōsă. Noi femeile avem mai mult tact de cât voi și recunōșcem in-

dată după stilul unei epistole, decât scriitorul exprimă simțimente adevērate sēu prefăcute.

— De câte ori însă permiteți ca să vă amăgescă nisce proști, și nisce obraznici.

Vorbiad astfel privi spre vasul etrusc. În ochii sēi și în vocea sa era o expresiune amenințătoare, pe care Matilda însă nu o observă.

»Voi bărbați voiți să treceți cu toții de Don Juan. Nu-mai vă inchipuiți că purtați femeile de nas, pe când vă păcălesc ele.«

— Înțeleg că voi damelor simțiți pe un prost din depărtare de un mil, d'aceia nici nu mă indoiesc, cumcă amicul nostru Massigny, care era prost și de nesuferit, a murit ca martir și ca holteiu.

»Massigny, o, el nu era atât de prost. Trebuie să-ți povestesc o istorie despre Massigny; dar nu ți-am povestit-o deja?

— Nicî o dată, — replică Saint-Clair cu vocea tremurândă.

»Massigny se amoresă la întōrcerea sa din Italia de mine. Bărbatul meu îl cunosea, mi-l prezentă ca un om de spirit și de gust. Erau făcuți unul pentru altul. Massigny la început venia des în casă; imi aducea acuarele, pe care le cumpēra prin prāvālii, țieend că sunt făcute de el; vorbea despre musică și pictură cu o ingimfare comică. Imi scrisese o epistolă în care imi țiese între altele că aș fi cea mai cinstită femeie din Paris, și că din această cauză ar voi să fiă adoratorul meu. Eu arētai scrisōrea verișōrei mele Julia. Atunci eram încă foarte sburdalnice și avurām ideea a-i juca o festă. Intr'o seară era visită la noi, între alții și Massigny. Verișōră-mea țiese cătră noi: vă voi ceti o declarațiune de amor, ce am primit ađi diminēță. Aduce epistola și o cetesce provocând prin ea o hilaritate generală. Sărmanul Massigny.

Saint-Clair se aruncă în genunchi, scoțēnd un strigăt de bucurie. Apucă mâna contesei și o acoperi cu sărutări și cu lacrimi. Matilda era în cea mai mare mirare și credea că lui nu-i este bine. Saint-Clair nu potu pronunța de cât numai cuvintele: Pardonēză-mē, pardonēză-mē. În acest moment era mai fericit de cât în țioa în care Matilda îi țisese pentru prima oră: „te iubesc.“

— Sunt cel mai prost și cel mai vinovat dintre toți omeni, — exclamă el. — De doue țile aveam prepusul și n'am cernit explicări de la tine.

»Aveai prepusuri asupra mea, și ce fel de prepusuri?“

— Oh, sunt un miserabil. Mi se spusese că tu ai fi iubit pe Massigny și —

»Massigny! — Erupse în risete și adaose redevenind seriōsă: »August ai potut tu fi atât de prost pentru a avea asemenea prepus și atât de prefăcut pentru a-l ascunde dinaintea mea? O lacrimă îi pică din ochi.

— Te rog, pardonēză-mē!

»Cum să nu te pardonez, scumpul meu amic. Dar mai întâiu să-ți jur — —

— Oh, te cred, te cred, nu-mi spune nimic. —

»Dar pentru Dumnețeu cum ai potut crede un lucru atât de necreșut! Care este cauza?

— Nimic alta de cât lumea, de cât afurisitul meu de cap și — eță acest vas etrusc. Sciam că ți l'a dat Massigny. Contesa își impleti mâinile cu mirare apoi exclamă ridēnd cu hohot: vasul meu etrusc, vasul meu etrusc! —

Saint-Clair trebui să ridă și el și totuș îi curgeau lacrimile șiroe. O prinse pe Matilda în brațele sale și țiese: Nu te las, până ce nu m'ai ertat.

»Da, te ert, nesocotitule, ce ești, țiese ea imbrățōșându-l cu tandreță. Astăzi mă faci pre fericit. Te ved pentru prima oră plângēnd; am creșut că nu ești în stare să plângi:

Furișându-se din brațele sale luă vasul etrusc și aruncându-l la pământ îl sparse în o miță de bucățele.

Saint-Clair era omul cel mai fericit.

## VI.

— Ei bine, dicea Roquentin către colonelul Beaujeu, pe care-l întâlni sara la cafenea. — este adevărată scirea ceia.  
»Pré adevărată, iubitul meu, respunse colonelul cu fața tristă.

— Povesteste-mi, cum s'a petrecut lucrul.

»Oh bucuros. Saint-Clair a început spunându-mi, că ar fi avut nedreptate, dar că mai întâiu voiesce să accepte pușcătura lui Thémînes, ș'apoi să-și facă scusele sale. Nu po-team de cât să aprob acésta. Thémînes voia ca sorții să decidă, care să începă. Saint-Clair ceru, ca să începă Thémînes. Thémînes trase; vëdui cum se întorse Saint-Clair o dată în jurul său, apoi cădu mort la pământ.

— Și ce făcu Thémînes — întrebă Roquentin. —

»Ceia ce se face la asemenea ocașiuni. A aruncat cu fața intristată pistolul la pământ și încă așa de tare în cât s'a rupt cocoșul. —

Contesa petrecu trei ani fără a primi pe cineva. Érna și véra ședea la féră și nu părăsi mai de loc apartamentele ei: era servită de o mulată, care cunoscuse relațiunea ei cu Saint-Clair și cu care nu vorbea nici doué cuvinte peste di. După trei ani verișóra ei Julia se întorse din o călătoria lungă și găsi pe sërmana Matilda atât de palidă și de slabă, în cât i se părea ca și când ar vedea cadavrul acelei femei, pe care o părăsise atât de frumósă și de vigurósă. Numai cu greu isbuti de a o scóte din retragerea ei și a o duce la băi. Contesa o mai duse acolo trei luni pe picere, apoi muri de o bólă de pept, care după cum dicea Drul N... medicul ei, era cauza unei mihniri casnice.

(Miron Romanul). Ilustrațiunea noastră de pagina 377 represintă pe metropolitul Românilor gr. orient. din Ungaria și Transilvania, étă în-tregul său titlu oficial: Excelenția Sa Înalt-Preasântitul Domn Miron Romanul, arhiepiscop al Transilvaniei și metropolit al Românilor gr.-orient. din Ungaria și Transilvania, consiliar intim actual al Maiestății Sale ces. și regie apostol. Am reproduc acest portret drept model al artei Domnului I. Stoica, pictor și fotograf din Sibii, care a binevoit a ni trimite acest desen al său pentru fôia noastră. Onorații lectori vor bine voi a ne scusa, decă nu ne împlinim datorita de a publica tot o dată și biografia Excelenției Sale, însă acésta nu o am potea face, fără ca să nu alunecăm și pe terenul politic, de care trebuie să ne ferim, de óre-ce nu am depus cautiionamentul recerut de legile noastre pentru jurnale politice.

(Ceasornicul bohav). Ilustrațiunea noastră de pe pagina 385 este atât de expresivă, în cât credem de prisos a o mai însoți și cu un text explicător.

(Reveillionul anului 1883). Membrii Reuniunii române de gimnastică și de cântări din Brașov, li se oferă ocașiunea de a serba reveillionul anului 1883 în sênul reuniunii, de óre-ce ultima convenire colegială din âst-an se va ținea în séra ajunului anului nou. — Din partea ofșterilor garnisónei din Brașov și împrejur s'a arangiat în preséra anului nou gregorian, petrecerea indatinată și tot o dată fórte plăcută. La acésta petrecere a asistat o parte din societatea noastră română. Toți cei presentți au fost cât să póte de mulțamiți. Trebuie să fim recunoscători Domnilor ofșteri pentru arangiarea acestor coterii internaționale, căci ele ni dau ocașiune a veni în atingere și cu cele lalte cercuri din societatea noastră, dar mai cu sémă fiindcă aceste petreceri au contribuit fórte mult la propaga-rea modestiei întru alegerea toaletelor printre damele noastre, o țintă, care și-a propus și reuniunea de cântări și pe care o urmărește neclintit cu succes destul de imbucurător.

(Balul Reuniunii femeilor române din Brașov) va fi, după cum auzim, fórte bine cercetat. Să vorbește și de un bal, pe care-l va da junii nostrii comercianți.

(Convenirea sodalilor români din Brașov) care s'a dat Duminecă a doua di de Crăciun, se dice că ar fi reușit bine. Pécăt că un număr considerabil de sprijinitori ai acestei reuniuni, n'a potut asista la convenire, fiind reținuți prin serbările de familie întru onórea sfântului Iosif, care este patron al unor bărbați cu dare de înmână și cu eminent spirit social din orașul nostru.

(Balul casinei maghiare din Brașov) să dice că va fi estimp fórte strălucit, de óre-ce soția comitelui suprem Dómna contesa de Bethlen, năs-cută Mocioni, ar fi bine-voit a primi patronagiul acestui bal.

(Reuniunea femeilor române din Zernesei și Jur). Invită la Balul ce se va arangia Sâmbătă în 8 (20) Ianuaru a. c. în sala edificiului școlar din loc. Inceputul la 7 óre séra precis. Bilet de intrare 1 fior.

Pentru comitet:

Maria N. Garoiu n. Meșan, președintă.

NB. Ofertele marinimóse se primesc cu mulțamită și se vor acuita prin jurnale.

Reproducând acésta invitare, suntem cu plăcere gata de a publica la timpul său lista ofertelor marinimóse.

(Prelegerile literare). N'am mai aflat nimic despre prelegerile literare, despre care am menționat în numărul nostru din urmă.

(Colaboratori). Domnul Dr. N. Popu, conrectorul gimnasiului nostru, care ni-a mai sprijinit și mai nainte cu vr'o doué articole, în numărul de față publică o dare de sémă fórte interesantă, despre un manuscris vechiu din o bibliotecă privată, în care găsim unele date prețioase cu privire la istoria Românilor din Brașov. Decă și ceilalți Domni profesori de la gimnasiul nostru ar bine voi a imita pe Domnul Dr. Popu, cetitorii nostrii li-ar fi fórte recunoscători, vëdënd că contribuiesc și Domnialor la respândirea luminei printre popor. Pentru numărul viitor, D. Bartolomeiu Baulescu, paroch și catechet ni-a promis o monografiă a mult interesantei comune Zernesei. „Noblesse oblige“ dice Francezul, Domnilor profesori!

(Pregătiri pentru festivitățile în onórea asociațiunii transilvane).

Ni se spune, că s'ar fi pornit deja aceste pregătiri, alegându-se chiar, decă suntem bine informați, un comitet de acțiune, compus din 60 de persóne. Se pare însă că alegerea a fost numai printre membrii casinei. Rugăm pe respectivii a ne ține în curent, despre decisiunile Domnialor, pentru ca să le împărțim din când în când cetitorilor nostri.

(Hymen). Domnul Vasile B. Munteșcu a serbat cununia sa cu D-ra Fira Beatrice Popu în 11 Ianuaru st. n. a. c. la 2 óre p. m. în biserică gr.-cat. din Uroiul-Sécuesc.

Soț de 700 óri. — Se anunță de la țermurul Africeii occidentale, că a murit regele Gmoru. Acest monarch african a avut peste 700 femei. El a fost tatăl a 95 copii, din care trăesc 77. Fiul său cel mai mare are 409 femei.

Cine-đeci de ani în casa de nebuni. — În institutul de alienați din Viena este o damă, care se află acolo de 50 de ani. Ea primesce o mică pensie și când a fost adusă în institut a fost de 32 ani. În tinerețe făcuse cunoscința cu un tiner la un bal, care însă a părăsit-o. Acésta a mahnit-o așa de tare, în cât și-a pierdut mințile. Ea și astăzi întrebă pe orii și cine vede: Când vom avea éráș bal?

### Deslegarea găciturii din Nr. 16.

Am cređut a mea deitã  
Cã 'n etern, p'acést pãmânt.  
A ta inimã, guriã,  
N'a rosti un fatal cuvânt.

Dar, o sörte mult amarã!  
Tu ți-ai rís d'al meu amor.  
Și c'o inimã de férã  
Tu-ai voit, ca eu să mor.

Bine au deslegat-o D-nul Basiliu Ratiu, Illeși; D-rele Ana și Victoria Frateș și Maria G. Ludu din Preșmir; D-nul S. Theodor, Brașov.

### Poșta Re-dacțiunii.



Interesul pentru găciturii pare a fi slăbit în cercul cetitorilor noastre, étă pentru ce am curmat de astă dată publicarea lor.

În numărul viitor vom începe cu publicarea unui roman de moravuri, fórte interesant, avënd de obiect o intrigă politică din România.

„Printul Dimitrie“

este titlul acestui roman prelucrat anume pentru fôia noastră. —

Domnul poet pare că s'au supérat pe noi de nu ne mai trimiți din inspirațiunile D-lor, dar mai bine așa, de cât să fim siliți a perde timpul nostru cel prețios, cu cetirea unei mulțimi de versuri nereușite. —

Anul nou cu fericire!